

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za kraje bivše Avstro-Ogrske:
celo leto skupaj naprej . . . K 60—
pol leta 30—
četrt leta 15—
na mesec 5-50

za Nemčijo:

celo leto naprej K 65—
za Ameriko in vse druge dežele:
celo leto naprej K 70—

Vprašanjem glede inšertov se naj priloži za odgovor dopisnica ali znak. Upravištvu (spodaj, pritličje, levo). Knjižna ulica št. 5, telefon št. 99.

Inšerte vseh dni svetovni, tiskovni, nakladni in promiskni.

Inšerti se računajo po porabljenem prostoru in sicer 1 mas vokal ter 54 mas brez prostora: enkrat po 12 vin, dvakrat po 11 vin, trikrat po 10 vin. Poslano (enak prostor) 30 vin, parje in zahvale (enak prostor) 20 vinarjev. Pri večjih inšercijah po dogovoru.

Novi naročniki naj pošljejo naročnino vedno **po naknadni**. Na same plačila naročbe brez posilne denarja se ne moremo nikakor ozirati. „Narodna Tiskarna“ telefon št. 99.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani:

dostavljen na dom ali če se hoči poslati:

celo leto naprej K 58— | četrt leta naprej K 15—
pol leta 29— | na mesec K 5—

Posamezna številka velja 30 vinarjev.

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knjižna ulica št. 5 (v l. nadst. levo), telefon št. 94

Korak naprej.

Svetovni brzolaj je javil včeraj vest, ki mora razveseliti vsakega iskrenega Jugoslavana. V letih od nesrečne in vendar srečne mobilizacije naprej se je naše ljudstvo politično tako razvilo, in se je njegova pozornost tako obrnila na zunanje politične dogodke, da je takoj vsakdo občutil bodisi v razumu bodisi intuitivno, da so Zedinjene države ameriške napravile naši pravični stvari neprecenljivo uslugo s tem, da so v toplih besedah ponovile svoja opetovana obetanja od lanskega leta, ko smo ne več v duši, pač pa še formalno bili Avstrijci, in s tem, da so izrecno in predvsem svetovno priznale kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev kot državo, ki obstoja po volji svojega naroda in s pritrjevanjem drugih velikih narodov. Zbogom srbu iz živih kraljevine smo sedaj tudi Hrvati in Slovenci priznani kot državni narod.

Dvakrat pomemben je ta korak Zedinjenih držav. Italijanskim spletkam se je bilo posrečilo zadržati Antanto, da bi nas bila priznala. Evropske veselile, ki tvorijo Antanto, so molčale. H predkonferencam in posvetovanjem o zvezi narodov nismo pripuščeni. naši delegati ne zastopajo nas vseh, ampak samo staro srbsko kraljevino, ki je večni, zato je pa pripuščeni delegat Črne gore, ki je po volji naroda tudi večni.

To nepriznanje in naš spor z Italijo je vnebovpljiva krivica, katero nam je napravil zadnji član družbe, je jedna od najbolj perečih stvari, ki se popolnoma neresenih nujnih vprašanj. Dokler se to vprašanje ne reši po zahtevani pravici, tako dolgo ne bo miru. Življenjski interesi našega naroda so tako zadeti v živo, pravica je tako užaljena, da se ne bo naš narod nikdar pomiril z izgubo najboljšega dela svojih sinov, z izgubo našega morja in svojih najvažnejših prometnih žil, ampak bi bil proti svoji volji prisiljen postati element nemira, kakor prej Balkan. Pravica in sila gonita narode v boj.

Amerika je to uvidela. Sonnine spletkarji Lloyd Georgea, Clemenceauja in celo male Belgie, ki je sama na svoji koži občutila, kaj pomeni krivica celemu narodu, so ustvarili nevzdržen položaj. Amerika je gordijski vozec presekala in z energičnim dejanjem pokazala Antanti, kod vodi pravi pot.

Velika ameriška demokracija nas je priznala v izredno toplih besedah, kakor v diplomatskih spisih niso običajni. S tem je izražen veliki interes, ki ga mora imeti vsak pravi prijatelj mira na ureditvi našega vprašanja. Naša mirovna delegacija je očividno dobro nadaljevala delo Odbora.

Lansingova poslanica naglašala tudi se izrecno, da se morajo naše kraljevine ugotoviti v sporazumu vseh prizadetih narodov. To je tudi od nekada bilo naše stališče. Ne na Koroškem, ne na Štajerskem, ne v Prekmurju, ne v Banatu, niti v Macedoniji, pod Skadrom ob Jadrinu in Kaninu pa vzdolž cele obale Jadranskega morja ne zahtevamo ničesar drugega, nego to, kar nam gre. Toda drugi zahtevajo, kar jim ne gre in stegajo svoje grabežljive kremplje po naši Goriski in Koroški, po našem Trstu, naši Istri, naši Reki in naši Dalmaciji. Na adresu teh pohlepežev je naslovljena Lansingova poslanica. Sporazum med narodi zaradi meje, to pomeni nič več in nič manj, kakor da Amerika ne priznava londonske pogodbe, da ne priznava italijanske imperijalizma, to pomeni, da velja samoodločba narodov za nas ravnotako kakor za vse druge.

Prva vesela sveta je sporočila Jugoslaviji blagovestne pravice. Lahom pa je v jasnih besedah povedala, da je londonska pogodba ničvreden kos raztrganega popirja in da je konec sanjam o »mare nostrum« in o »pin grande Italia« na naš račun.

Napravljen je velik korak v naprej...

Uvodni problemi našega blagostanja.

Predsednik češko-slovaške republike, slavni Masaryk, je dovolil nekemu francoskemu žurnalistu iz Švice S. t. m. intervju. Francoz se je zlasti zanimal, kakšno stališče zavzema veliki Čeh o vprašanju podonavske federacije. Funkcionar na tako odgovornem in visokem mestu, kakor je Masaryk, se seveda ni mogel o vprašanju, ki zanima velike in vplivne kroge francoskih kapitalistov, izraziti s tisto ostrino, kakor je to dovoljeno žurnalistu, agitatorju ali pa kakor je to bilo dovoljeno celo češkemu ministrskemu predsedniku dr. Kramaru v Parizu, ko je jasno povedal, da Čehi in najbrže tudi mi podonavske federacije odklanjamo. Predsednik Masaryk je v kratkih in previdnih besedah odgovoril na vprašanje, da se da razpravljati sploh samo o gospodarski federaciji in da pozna zgodovina tudi takšne slučaje, ko se iz gospodarske federacije pod gotovimi pogoji utesne razviti tudi politična. O podonavski federaciji pa se da govoriti še le po pravični likvidaciji stare Avstrije. Ta likvidacija bo odvisna od dobre volje raznih interesiranih skupin. Pravično rešenje vseh aktualnih vprašanj te likvidacije bi moglo biti konkretna baza za razgovor o možnosti federacije.

Predsednik je s tem svojim odgovorom ostal v mejah najprevidnejše formulacije, vključno temu je pa z nedvomno jasnostjo v kratkih besedah od dna osvetlil položaj: Najprej likvidacija, ki mora biti pravična, t. j. mi ne prevzamemo nobenih plačil za državne dolge, ki niso bili porabljeni nam v prid, zlasti pa ne prevzamemo vojnih dolgov, ki jih bodo morali v katerikoli obliki nositi premaganci. Sele po končani pravični likvidaciji je mogoče razgovor o eventualnosti federacije.

Jugoslovanski finančni krogi se popolnoma strinjajo s tem stališčem. Istega mnenja morajo biti vsi naši sloji in vse stranke, ker so z prevzemanjem tujih dolgov vsi naši sloji oškodovani delavski in kmečki ravnotako, kakor meščanski, obrtniški, banke, industrije in državna uprava. Imeli smo priliko govoriti z odličnim zastopnikom takojšnjega bančnega koncerna, ki je istotako izjavil: nočemo nikakršne donavske federacije, niti politične, niti gospodarske, ker vidimo v njej le skrit poskus obnove stare monarhije. Ne glede na likvidacijo preteklosti, ki bi se samo po sebi umevno morala končati pred takšno federacijo, se načeloma protivimo tej ideji. Proč od Dunaja! Gospodarsko se moramo popolnoma osamosvojiti. Hočemo zvezo s Čehi-Slovaki in Poljaki, za to potrebujemo vsi trije skupni koridor čez Bratislavo (Požun). Jugoslavija je po prirodi bogata in leži na morju, zato Nemcem ne rabi, pač pa obratno. Kapital in importne izdelke lahko dobimo od Antante. Nemške jadranske trgovine nočemo sprečevati, toda stati mora pod našo kontrolo. Pot v Trst mora na vseh progah biti naš. Nemci imajo in bodo v bodočnosti imeli dovolj kapitala za trgovino v inozemstvu. Antanta mora torej dobro pomisliti, komu da Trst in kontrolo nad Turko železnico. S tem, da dobi Italija Trst in mogoče še tudi Beljak, bi Antanta otvorila združeni Veliki Nemčiji iz Hamburga ono cesto na Iztok, katero lei je v Carigradu zaprla in na kateri bi Jugoslavija morala stati kot močna Antantina predstraža. To pa gotovo ni bil Antantin vojni cilj v tej vojni. Zato moramo tudi s tega stališča najenergičneje odklanjati italijanske težnje za pripojenje Beljaka ali celo Maribora Nemški Avstriji. Tudi valuta Nemške Avstrije ne sme in ne more biti jednaka valuti prirodno bogate Jugoslavije ali silne Češke. V nijednem delu troedinega slovenskega naroda se ne najde pristaš takšne federacije, vsi jo odločno odklanjamo.

Z naše strani je stvar jasna: V interesu vseh slojev našega naroda so mogoče le takšne gospodarske zveze naše kraljevine z drugimi državami, kjer je korist obojestranska. Izkoriščati se ne damo več. Povedali smo in ponavljamo: Politične Mitteleuropi smo se rešili, o gospodarski Mitteleuropi nam ni treba niti govoriti. Mi pa moramo to stališče vedno in vedno ponavljati, da je slišijo tudi drugi, zlasti pa oni finančni krogi inozemstva, ki bi nam radi naprtili težka bremena.

„Zmage“ pljani.

Rim, 1. januar.

Dopis, odposlan nam od prijatelja iz Rima koncem januarja je vhitoplen preko straž potovja via Dubrovnik - Beograd. Došel je vsejedno še razmeroma prav brzo. Zanimivo osvetljuje vpljub svoji kratkoči pravo mišljenje širokih laških mas, ki je na plačilo in dobro organizirani tisk falsificira. Pisec živi v Italiji stalno že več let in nam je bil že pred vojno znan kot poznavalec dežele in naroda.

Ljudi su vam ovde kao i vreme. Stalno promenivi, naročito u političkom uverenju. Posmatrač dogodaja, malo sam se upuštao u diskusije, a ipak se uveriti, kako su ovde retki ljudi, koji — barem iz daleka — poznaju naše prilike. No ta ih ignorancija ne spečava da govore o nama sa nekom kompetentnošću.

Oni su uvereni, da ko pročita Mazzinijevе spise, u kojima se i nas dotiče, ima i jasan pojam o nama. Ali ja držim da se baš čitanjem tih rasprava — i još ako se ne pozna ni geografija, kao što je to obično ovde — dobije o nama vrlo konfuzan pojam.

Pokušao sam, da ih iz te konfuzije izvedem na čisto, no uzalud. Ne ide; odvise ima imena, pa ne pomaže ni geografska karta.

A sada o konstantnosti političkog uverenja. U Diazovom bojetinu od 4. pr. novembra a kasnije i u celoj talijanskoj štampi se čisto obilno tvrdi, da su oni zadali smrtni udarac Austriji. Ostavimo historiji da o tome sudi. Ja — ču samo da utvrdim, kako je pre toga bilo ovde u Italiji opšte mišljenje, da se samo u sporazumu sa Jugoslavenima može doći do zajedničkog cilja, do brzog razrula Austrije, pa su nam priznavali pravo na slobodan život i narodno ujedinjenje.

Kad je naše ujedinjenje bilo priznato i sa zvanične strane, mi smo držali — a Italijani nas o tome uveravali — da se londonski pakt neće izvršiti.

Veliko je tada za vreme Torreevog »rinskog pakta« s Trumbićem i kasnije — bilo oduševljenje, da se je napokon postigao sporazum između dva susedna naroda, i mislilo se je da će taj sporazum u interesu obojice biti stabilan.

To oduševljenje je brzo svršilo — jer kako rekoh ovde se sve stalno menja — a za nas je usledilo razočarenje.

Na dva dana posle njihove »gloriose vittorie«, govorili su mi isti ljudi, za koje sam do juče bio »fratello slavov«: »Da nije bilo Kobarida (Caporetta), sada smo mogli dobiti celu Dalmaciju.« — »Pa tražite« reko bi ja, »ali čete se ogrješiti o načelo za koje ste ratovali, za slobodu naroda.« »Si, ma noi siamo ora i vincitori!« (Da, no sada smo pobednici!) — odgovarali su.

Njihova uzorno org. štampa, uspejala je svojim nedostojnim pisanjem protiv nas, da za nekoliko dana potpuno promeni ovašnje raspoloženje prema nama. Donekle je svatljiv taj upliv štampa na neke krugove inteligencije; ali za čudo je samo, da rektor rimskog univerziteta — u času kad se u Parizu postavljala (ili se barem trude da postavje) temelj bratstvu naroda — izbacuje srpske studente iz aule nazivajući ih Balkanskim divljacima i grožeći im se puškom i mačem. Do 2500 omladine mora da potraži sada kod drugih naroda bolje gostoprimstvo. Da je gospodin rektor imao u onome času pred očima mase talijanskog naroda, kojima će trebati naš »divlji Balkan« i koje prema tome nisu njegovog mišljenja, bio bi se ponašao učtivije i pametnije. — Da je tim masam dozlogrdila avanturistička politika barona Sonnina i comp. i nesavesno pisanje plaćene štampe, vidi se i iz ovoga:

Dalmatinski djaci — 12 na broju — došli su ovih dana u Rim da dokumentuju Rimljanima l'italianità della Dalmazia.

Od ovih 12, četvorica sa morala ostati u Firenzi na lečenju, jer su ih tako oduševljeno florentinci dočekali da su 4 ostala premlaćena. Ostala omladina sa imala drskost da nastave put za Rim. Njihovi kolege iz Rima sa »vita Dalmazia italiana«, hteli su da maksiraju pravo raspoloženje. Ali za malo, jer već kroz via Nazionale izgubili su se pokliči talijanskoj Dalmaciji u silnom izviždavanju i povikima »finimola con queste paiazzade«.

Traženje Dalmacije, kako vidite, ne nalazi u ozbiljnim naročito radničkim krugovima odziva. Ove mase vide u ovim nameštenim demotracijama predigru novoga rata.

Za sada ove mase — predvođene ljudima širih pogleda — sprečavanju ove demonstracije sa protudemonstracijama.

Ali se ne boje javno izjavljivati, da na prvi pokušaj, da bi se imperijalizam morao učvrstiti bilo i najmanjom vojnom akcijom — oni će u unutrašnjosti odgovoriti barikadama.

Ako su do sada vladajući krugovi ostajali gluhi na spojene i nutrašnje savete ljudi, da se mane imperijalističke politike — nadati se je, da će na ovako energično držanje narodnih masa promeniti pravac svojoj politici.

Česa nam je trenutno treba?

V prijetnom položaju sem o tem se izraziti, ko nisem več član narodne vlade in me ne more zadeti sum, da ravnam iz osebnega interesa.

Ker smo bili vedno zatirani od avstrijskih vlad, se tudi še danes ne more naša javnost otežiti uloge načelne nasprotne obstoječe oblasti. Prezmemo, da nas vse, vsakega posameznika, kliče trenutek k ustvarjajočemu smotrenemu delu, k vladanju. Tako se zdi, da za del naše javnosti sploh ni mogoče, predstaviti si oblast, ki bi nas mogla zadovoljiti, s katero bi mogli sploh zadovoljiti. Iz tega sledi, da v tem ostrem kritičizmu iz muhe napravimo radi slona, da ne poznamo bardona v slučaju neuspeha, niti ne olajšalnih ali oprostilnih okoliščin. To razpoloženje ni rodoljubno. Netiti isto brezmejno, ni le neopravičeno, ampak za narod pogubno. Priprosti mož bode obupal brez vroka nad našo stvarjo, če mu jo slika moč trdovratno le črno. Učimo se ceniti vsak u utrjenje naših notranjih razmer storjeni korak. Oproščajmo nepopolnosti, ne podtikajmo brez tehtnih vzrokov odgovornim činiteljem zle volje in brezbrčnosti. Ne ubijamo v narodu zaupanja v vsako vodilno osebo.

Glede pravilnosti tega naziranja najdem oporo v dejstvu, da je naša druga narodna vlada, kakor je bila prva, sad sporazuma vseh pri nas obstoječih strank. Da ta sestava vlade ne obsoja javnosti k molku, je naravno. Sodelovanje naroda je izključeno, ako bi narod ne mogel zavzeti nasproti sporazumno postavljenim vodilni oblasti zmiraj svobodno svojega stališča. Nes pametna bi bila vlada, ki bi danes sebi vse zaupala in bi dobrohotno pobudo in nadzorstvo naroda nad seboj omalovaževala. Vendar pa ostane res, da sodelovanje javnosti ne more biti le načelno nasprotovanje in iskanje slabih strani na vsakem ukrepu, ki se pri nas zgodi. Seveda smo v manjšini in vlada torej ni naša vlada. To udobno stališče lahko zavzamemo danes vsaka naša politična stranka. Toda, ali je izrazila katera izmed strank zahtevo, da vlada kot večina brez pomoči drugih strank? Če smo se pa odločili udeležiti se izvrševanja oblasti tudi kot manjšina, izvajati moramo posledice. Načelna opozicija nam dotlej, ko nismo spremenili tega sklepa, ni dovoljena, ampak nas veže dolžnost k ustvarjajočemu sodelovanju. Zdi se mi pa večkrat, da so vse slovenske stranke v opoziciji druga proti drugi. Ali menda same proti sebi? To je nevdržljivo.

Se eden razlog nas kot stranko opominja, da posvetimo vso pažnjo državnim konsolidaciji naših notranjih razmer. Če vidimo pri drugih, da vsak hip nastavlja revolver in izsiljuje od skupnosti koncesijo za koncesijo, nas to ne sme zapeljati k pasivnosti. Tudi če bi mi kot stranka sploh ne bili angažirani v vladi, nas pogled v bodočnost sili krepiti državno misel in vplivati na urejenost razmer. Morebiti je ena ali druga slovenska stranka danes z eno nogo v vladi, z drugo izven iste. Zgodilo se je že neredko, da je imel kdo dve železi v ognju. Zakaj se nova deželna vlada toliko časa ni vzpostavila, ozroma, zakaj ni formalno vajeti v roke prevzela? Ali iz vzroka zunanega položaja, ali ker se še kdo pomišlja? Bodi kakor koli, nam kot odkritim prijateljem naroda treba z vsemi možnostmi računati. Naš smoter mora biti, da noben dan v tvažni dobi ne mine, da bi ne prišli za korak bližje k dogra-

terju državnosti. Zato nesebično, četudi smo tu in tam krivično prikrašani, ustvarjajmo, vzbujaймо zaupanje in sile ne rušimo, ne teknujmo v godrnjanju. Pozitivno delujmo.

Dr. Vekoslav Kukovec.

Nemškonacionalna korupcija na Koroškem.

Posebno v zadnjih 30 letih črpali so nemški voditelji na Koroškem ves svoj upliv in svojo moč samo iz germanizacije. Bili so časi, ko konservativni ali klerikalni krogi temu programu niso sledili; vsaj na zunanji niso odobrvali najhujših krivic, s katerimi nas je trpinčila nemška ljudska stranka. Ta stranka imenovala se je tudi napredna in svobodomiselnna stranka. To svobodomiselnost pa je razumevala ves čas samo na ta način, da je prinašala po svojih listih vsak teden in sicer kakor je kazalo — včasih več, včasih manj — nekaj člankov zoper »farje« in njih kurharice. Večinoma se je šlo samo proti slovenskim duhovnikom in tako izvrševal se je objednem s »svetim narodnim delom« tudi »svobodomiselnim programom«. Če so se spravili sem ter tja tudi na vero in cerkev v obče in grozili z odpadom od katoliške vere, se je to zgodilo pod pretežno, da nemški duhovniki niso dovolj narodni, da imajo tajne zveze s Slovenci itd. Tudi po shodih zaropotali so sem ter tja proti veri in duhovnikom. Istočasno pa so mogoče poslali kako deputacijo k škofi in tudi sičker izjavljali, da imajo tudi glede vere najboljšo voljo, da pa je narodni nastop slovenskih duhovnikov veri na kvar, da je ljudstvo skrajno razburjeno in da vsled tega ne bo več mogoče se držati katolicizma. Iste hinavske grožnje, kakor v zadnjem času. To so vtepali nemški duhovnikom tako dolgo, dokler so se ti začeli vedno bolj udajati obilemu korumpirane germanizatorične politike.

Tudi napram socialnodemokratski stranki ubrali so isto hinavsko taktiko. Članke proti veri in duhovnikom, kojih sami v svojih listih niso upali razširjati, utihotali so v socialistične liste in bil je čas, ko je bil nekako program nemških socialističnih dopisov na Koroškem: hujskanje proti slov. duhovnikom in sicer na najbolj robati način. S tako nahujskanimi delavci delali so pod krinko ljudskega gibanja nemško nacionalno politiko. Delavci so dobivali po shodih kak gulaž, delavski otroci podporo »Südmarke« — ostali pa so morali zato v službi te klike, katera jih je vodila v boj proti duhovnikom splošno in slovenskim duhovnikom posebej. Ker ni imela socialna demokracija stranka na Koroškem posebno v prejšnjih letih, pravih voditeljev, bila je večinoma asmo avantgardo nemško nacionalne klike. Za materijalno zboljšanje svojih članov je le redkokada kaj dosegla in tudi pri volitvah se ni smela razvijati. Ko so prišle volitve, spomnili so se socialisti navadno zopet Slovencev, ki so tedaj tudi vedno podpirali socialno demokratsko stranko, zanašajoči se na to, da bodo vendar kedaj bolj pravični. Nemška klika pa je vsled tega mogla nastopiti na zunanji tudi proti »rudeči internacionali«, kot »varuhinja gospodarskih interesov svojih volilcev«, katere je branila z vitežko pozno in s pritisnimi delodajalcev proti »socialističnim prekucuh«. Ko so minule volitve, odprli so se zopet razni fond, ki so bili glavni pripomoček germaniziranja tudi socializmom in stara komedija se je pričela. Kjer ni šlo z lepa, je šlo z grda in socialisti so vzeli rajše nemško nacionalni denar, kakor ničesar, kajti dunajska centrala jim je mogla ravno tako malo pomagati, kakor tiste male svetice, ki so se nabrale iz lastnih doneskov.

Tako je bilo pred vojno. Med vojno so se razmere nekaj izpremenile. Nemško nacionalna klika našla je v vojaštvu zvestega in skrajno brutalnega eksekutorja svojih želja in povelj.

Za Slovence odprle so se ječe, ali pa vojaške mučilnice. Treba je bilo samo vsakega, ki ni bil nemški ali nemškoprivzrženec klike, označiti kot p. v. in revček je moral biti vesel, če je mogel v večnem strahu pred ječo in fronto životartiti.

Koroški socialisti so med vojno na zunanji sicer kolikor toliko varovali svoje stališče, toda svojim članom niso mogli pomagati skoraj nikdar. Samo želami-

Spominjajte se zaklada „Slov. sokolske zveze“.

čarji imeli so dobiček od svoje organizacije. Sicer pa so bili delavci posebno tišči v slovenskih krajih naravnost zatirani. Med tem, ko se je skrbelo za industrijske delavce drugod po Nemškem kar najbolje, je dobivalo delavstvo na Koroskem v najtežjih vojnih obratih na dan komaj okoli 4 K; gladovali so, da je bil škandal in gorje tistemu, ki se je upal javiti kako pritožbo. Nemško nacionalna klika zatrla je s pomočjo vojaštva vsako pritožbo.

Krščansko socialna stranka je pridobila na vplivu, ker je v cerkvi in izven cerkve navdušeno podpirala vojne cilje in zvezo Avstrije z Nemčijo, četrto je skušala sem ter tja podčrtati avstrijsko moto. Uplivna pa je postala v tem času posebno s svojim dnevnikom »Kärntner Tagblatt«, ki je daleč prekoračil prostašča »Freie Stimmen«. Okoli prvega lista bilo je vedno nekaj ljudi svetovne naobrazbe, katerih pač nemško nacionalna klika nikdar ni imela. Če si je za svoje namene po vojni našla gimnazijske profesorje a la Graber in Wutte ni spremenila s tem nič na vsebini svojih rovtarskih člankih, temveč samo na tem, da ima sem ter tja kak puhli članek tudi podpis.

Toda tudi napredujoči krščansko socialni stranki se ni posrečilo dobiti vstop v zvezo tistih klikarjev, ki so kakor ves čas pred vojno, tudi med vojno kovali iz svoje politike dobičkonosne kupčije. Pred vojno imeli so v delovnem odboru svojo centralno organizacijo za vsakovrstna direktna in indirektna podkupovanja. Okrajna glavarstva pomagala so pri raznih koncesijah, trgovska zbornica pa pri ostalih prilikah.

Sicer ni bil vsak enako obdarovan, kdor je delal za nemškutarstvo. Najbolj dobičkonosni posli so bili rezervirani že pred vojno, za najožje prijatelje klikarjev. Vendar se je pa pred vojno skušalo vse te politične kupčije pogrniti s plaščen legalitete, četudi je bil ta plašč skoz in skoz luknjast.

Med vojno pa so vrhli od sebe vsako sram. Ustanovili so novovečevalnico za živino, društvo za lesno trgovino, neki krog oseb za upravitelje laških posestev, dobili so v roke podružnico žitno prometnega društva, mestno preskrbovalnico živil, in tako je šlo materialno eksploatiranje nemško nacionalne politike v klasje. Prvi so bili pri mizi kajpak da viditelji — Lemisch, Hönlinger, Schumi v Celovcu, po delu pa župani Ogris v Borovljah, Laner v Ribnici, Dreihorst v Trbižu, Pinteritsch v Velikovu, Michor na Čajni, Milonig in Strali vasi, trgovci Rainer-Tostenwirt v Bellaku, Fritz Kraut na Bistrici pri Pl., Keuschnigg v Celovcu, Kulterer pri Grabstajnu, baron Aichelburg v Vetrinju, Metnitz v Pibberku, Moschet v Podklostru in odvetniki dr. Knapitsch, sedaj tudi dr. Reimlein, dr. Dörflinger, dr. Pflanzl, dr. Aichelberg itd. Te znamenite zastopnike politične korupcije in koristolovstva, hinavske nasilnosti in frazerskih »bidermajerjev« na Koroskem, podpirali in ščitili so po uradih posebno predsednik Lodron, glavar Rainer v Celovcu, glavar Merlin v Smohoru, okrajni glavar v Velikovu, finančni svetnik Raunegger v Bellaku, državni pravdnik Portugal I. dr.

Korosko nemško ljudstvo varali so politični in materialni, kar se je tem lažje posrečilo, ker je precej ravnodušno in malo misli. Toda proti koncu vojne so se tudi že marsikateremu Nemcu začele odpirati oči, posebno ko se je videlo, kje da rase bogastvo.

Po razslu Avstrije nastala je neka kriza: nemško vojaštvo hitelo je domov in v začetku čisto nič ni več začelo hujkanja proti Slovincem. Zato so prej omenjeni spekulant na politično nerazsodnost mase vstvarili novi strah, namreč boljše življenje, ki je strašil tako dolgo, dokler je našlo seme političnega hujkanja proti Slovincem zopet nova tla. Slovinci so bili naenkrat krivi vsega pomanjkanja, vseh razoranih in žalostnih gospodarskih razmer in sicer samo za to, ker so v nekaterih čisto slovenskih krajih in dolinah dobili gospodarstvo v lastne roke in pokazali raznim političnim spekulantom vrata. Koliko Slovincem in Slovinci, ki so nosile na prošnjo Nemcev svoje blago v mesto, bilo je hudo kaznovanih, koliko se je odvzelo za kazni slovenskega blaga, ker jih je mestni magistrat v Celovcu in Bellaku ojavil radi vojne dobičkarije, tudi če se je šlo samo za par desetice, med tem, ko so zgoraj imenovani gospodje kupili svoj dobiček, kakor in kadar se jim je ljubilo. Ker se je ovčica hotela tudi sama malo napasti, razlutil se je siti volk! In če ni bilo drugega povoda, hujskalo se je pod pretezo, da Slovinci na Kranjskem Nemce žive pečejo na ražnju. Udarili so na koroski in nemškonalionalni boben in razširjali bojni klic, »ven s Slovinci, ki nam hočejo vzeti našo deželo« — med tem, ko je njihova bojazen imela samo eden in edini vzrok, da so se nemški politični koritarji bali za sadove svoje politične kupčije. Kakor so znali ti ljudje že pred vojno ucepiti ljudstvu mnenja, da so Slovinci tišči, ki motijo mir, se jim je posrečilo tudi sedaj, dokazati ljudstvu na Koroskem, da so vse mizerije krivi samo Slovinci. Nevarnost za njih bogastvo je bila odstranjena in bič, katerega so vili vili ves čas nad ljudstvom, imeli so zopet trdno v svojih rokah. A boj za nadvlado te klike še ni končan. Prepričani so sicer, da jim bode sedaj pomagala ameriška komisija, obliubljena jim je pomoč od Italije, veselijo se, da jim pomagajo madžarski roparji in da naše potrepilnosti še vedno ni konec.

Toda v Parizu zrejo vendar le z nekim strahom: Korupcija nemške in avstrijske vladarske hiše je padla, združena je hegemonija Prusov in madžarskih betjarov, bo li konec tudi brezpri-

merni korupciji nemško-nacionalne klike na Koroskem? Bo!

Tehnika v kraljevini SHS.

Na Dunaju in v Gradcu preganjajo slovenske dijake iz dvoran tehniških visokih šol, dasi smo tudi mi plačali za te zavode, da si je graška tehnika še pred nekaterimi leti vabila slovenske dijake z inserati v ljubljanskem uradnem listu. O tem dalje pri likvidaciji!

Vprašanje tehniških visokih šol je vsled nemškega nasilstva pereče zlasti za nas Slovence, saj je tam ostalo več naših dijakov nego drugih Slovanov. To vprašanje pa se more dobro rešiti le tako, da si ogledamo poprej splošno svetovni položaj tehniške izobrazbe.

Svet je razdeljen v Antanto in centralne države, ravno tako razpada tudi z ozirom na posebnosti tehniškega poduka. Kratko lahko rečem, da Antantne države do malega nimajo izrazitih visokih tehniških šol, Nemčija in Avstrija sta pa imeli veliko število naučnih zavodov, namenjenih višji tehniški izobrazbi. Seveda tudi Antantne države nikakor ne zanemarijo tehniške izobrazbe, nasprotno, inženir, ki se pripravlja za državno službo ali za zasebno z obširnimi delokrogom, si mora prisvajati tam strogo znanstveno podlago za svoj praktični posel. Uvažujejo teoretični temelji inženirskih znanosti, ki jim je isti za vse praktične odrede, uvažujejo pri tem vse predmete, ki razvijajo duševno gibčnost in splošno izobrazbo, ki ste osobito potrebni inženirju. Velja pa to zlasti za Francijo in za Italijo, kjer se prvi dve leti tehnike skoraj prav nič ne razlikujeta od prvih tečajev filozofske fakultete. V Italiji niso imeli sploh nobenih tehnik do leta 1908., temveč le tehniške odrede na vseučiliščih, takozvani »stari sistemi«, leta 1908. so pa ustanovili visoko tehniko v Turinu in malo pozneje tudi v Padovi. Še leta 1914. je gosp. Fano gorko zagovarjal stari sistem na pariški konferenci, sklicani po mednarodni komisiji za matematični poduk, katere nam je dala na svojih sestankih in v svojih jako obširnih spisih najkoristnejši pregled splošnih razmer matematičnega in tehničnega poduka.

Franciozi imajo svojo slavno École polytechnique, visoko šolo štirih tečajev, izvrstno urejeno, historično utemeljeno, ki pa nikakor ni tehnika, temveč kakor jo Francozi sami imenujejo, druga pariška »faculté des Sciences«. Vsako leto se oglašajo za sprejemni izpit te šole približno 1000 kandidatov, dasi jih ne more biti sprejetih več nego približno dvesto. Material je torej silno presejan, dijaki, navajeni na hitro, dobro in eksaktno delovanje, so interni, leta jim štejejo v vojaško službo in šele po uspešno dovršeni šoli jih čaka praktična tehniška izobrazba v drugih zavodih: za rudarstvo, za mostove in železnice, za kemijo itd. Imajo pa Francozi še posebno tehniko za splošno inženirsko izobrazbo: »école centrale«. Francozi in Italijani zavzemajo stališče, da je potrebno samo malo število zares dobro izvečanih inženirjev, ki spadajo med duševno elito državljanov, razen teh pa veliko število izvrstnih monterjev, obrtnih mojstrov itd., ki se vežbajo po srednjih tehniških šolah, odnosno v praksi sami.

Angleži imajo posebne tehniške odrede na vseučiliščih: Cambridge, Oxford, Manchester, Liverpool, Leeds itd., razen tega pa posebni zavod »Imperial College of Science and Technology« v Londonu in še veliko število državnih in privatnih zavodov za srednji poduk. Izvrstni angleški poduk, tudi na fakultetah, gleda sicer pred vsem drugim na praktično uporabnost, pač pa se v teh velikanskih zavodih lahko individualizira, kolikor se hoče, in izgoje se torej tam kakor izborni praktiki, tako tudi teoretiki.

V Beogradu smo tudi imeli tehniški odred na vseučilišču.

Sklepajmo: francoski, angleški in italijanski visokotehniški poduk je namenjen vzgoji tehniške elite, v malem številu, določene za vodilna mesta v državi in zasebni službi, razen tega se nahaja tam veliko število dobrih obrtnih šol. Mladenički, sposobni, da dosepejo do vrha tehniških znanosti, se izbirajo na Francoskem po strogih sprejemnih izpitih, na Angleškem v zavodih samih s pomočjo največje individualizacije poduka. Na Francoskem in v Italiji je tehniški poduk znanstven, skoro enak onemu, ki se daje visokošolskim prvih tečajev na filozofski fakulteti teh držav.

Na Nemškem in v stari Avstriji so imeli izrecne tehnike. Poduk se je oziral pred vsem drugim na srednjo zmoglost. Najboljši dijaki so si morali iskati sami globočih znanstvenih temeljev, dostikrat jih je šola zadrževala, ne pa pospeševala. Če smo mi kljub temu ponosni na veliko število izvrstnih slovenskih inženirjev, se imamo zahvaliti bolj slovenski duševnosti in marljivosti nego pa nemškimi tehnikom. Zlasti pretiravanje grafičnih predmetov je pretujalo visokošolske tehnike, jim kradoč čestokrat dragoceni čas, da ga niso mogli rabiti za važnejše predmete, in jih dostikrat navdajalo z nesrečnim nagonom do golih vnanjosti. Govoril sem prilično o tehniškem poduku z dekanom pariške filozofske fakultete (Faculté des Sciences), g. Appellom. Povedal mi je, da se tudi francoski dijaki kaj lahko zagledajo v grafična dela ter z njimi čas tратijo, dasi so tam grafični predmeti desetkrat manj obširni. Nemške tehnike so izvečovalce preveliko število inženirjev srednje zmoglosti, premalo pa takih, ki bi si bili ohranili kljub petletnim šolskim mukam dostojno duševno gibčnost.

Menim, industrijskega vasa, ne samo proizvajanje izdelkov, ne samo vojsko, ampak tudi poduk; Antantne države so posebno na velike inženirje: podmorarji čolna, aeroplani, tanki itd. Nemška tehnika se pa skoraj nima bahati z ničemer drugim, nego s tem, da je iznajdba drugih industrialistov v najpopolnejšem obsegu ali k večjemu z velikimi stroški povečevala v posameznih izvodih. Tudi v topništvu bi se dalo to lahko dogmati. Zmaga antante je gotovo zmaga pravičnejših, torej tudi vabljivejših idej, ampak pomagala je antanti gotovo tudi iznajdljivost njenih inženirjev.

Moja današnja naloga ni in ne more biti, da v kratkem članku utemeljim predlog, da naj pritrdimo temu ali onemu sistemu, poudarjam pa, da se moramo ozirati na omenjeno razliko tehniške izobrazbe prej, ko se odločimo za definitivno obliko naših tehniških šol.

Nekaj pa moram še povedati. Ker je stvar skrajne nujnosti, treba nam je nekaj ukreniti takoj, to pa mora biti izvedljivo.

Ustanovitev popolne tehnike, z vso opravilo, z naučnimi sredstvi vred, to je težko, dragoceno početje. Ni misliti na to v kratkem. Najmanj opravila je treba odnosa za teoretični poduk v prvih dveh letih, ki je prav lahko zledinjen za vse stroke, izzemši kemijo. Za praktične tečaje pa naj gredo naši dijaki v Pariz na: École nationale supérieure des Mines, École nationale des Pouts et Chaussées... itd., kjer sprejemajo vsako leto lepo število dijakov iz inozemstva, uživajočih skoraj pravice francoskih, tudi glede državnih izpitov. Treba bi bilo seveda zato, da bi načrt poduka prvih let soglašal z zahtevami sprejemnega izpita onih zavodov, ki so pa za vse do malega iste. Pač pa so tudi profesorji in rektorji teh velikih šol tako razvidni in tako vzoreljivi gospodje, da smo takih še malo videli mi Slovenci.

Ostane vprašanje jezika. No, to pa gotovo ni porazno za Slovence, saj se jim ne bo treba vglabljal v filozofske finse francoščine, katerih je res hudo dosti. Praktične vežbe v razgovoru, končno par predavanj v francoskem jeziku bo zadostovalo, kar manjka, Pariz ga da dobrovoljno.

Dr. Rikard Župančič.

Vodne ceste kraljestva SHS.

Zagotovitev prostega prometa po vodnih cestah notranje zemlje spada k eminentnim življenjskim vprašanjem vsake države. Zato je za naše mlado kraljestvo velikega pomena, preskrbeti si pri sedanjih mednarodnih mirovniških pogajanjih tudi v tem oziru pogoje za ugoden razvitek prometa in zdravega narodnega gospodarstva in skleniti take trgovske in pomorske pogodbe, v katerih bo zagotovljena svoboda vodnih cest do morja in do industrijskih središč.

Že pri mirovniških pogajanjih prejšnjega stoletja se je vprašanje varne in proste plovbe vedno pretresalo. Tako se je dunajski kongres leta 1815. bavil z razmerami Donave in onih veletočkov, ki tečejo skozi več držav in so od morja plovne.

Določili so se členi, omenjajoči prostost plovbe od točke, kjer postane reka plovna, do izliva, dalje so se določili javnovarnostni predpisi za Donavo; obrežne države so bile dolžne, vzdrževati vlačilne poti in vsa dela v svrhu ohranjanja plovnihih voda; tudi z rečnimi carinami se je bavil ta kongres, ki naj bi se v olajšanje plovbe kolikor mogoče enostavno priredile ter naj bi se odpravile vse stare nakladnišne in prekladišne pravice, v kolikor so ovirale plovbo.

Po krmski vojni leta 1856. je na pariškem kongresu donavsko vprašanje dobilo mednarodno značaj, ker se je poleg komisije obrežnih držav, ki je v smislu dunajskih kongresnih sklepov vse plovne zadeve imenovanega veletoča stalno obravnavala, ustanovila še ena komisija, obstoječa iz članov velevlavst, katere naloga je bila, skrbeti za izboljšanje in tudi nadzorovanje izliva Donave v Črno morje.

V koliko je bil vpliv obrežnih velevlavst mednarodno določen, se razvidi iz odredbe pariškega mirovnega kongresa, po katerem se smatrajo za prihodnost načela o donavskem izlivu za del evropskega javnega prava (de droit public de l'Europe).

Iz dnevnika se razvidno, da je z ozirom na sedanja mirovna pogajanja delegat Srbije ali pravzaprav cele kraljevine SHS, gosp. Pašić, posebno naglašal važnost vodne ceste iz Donave v Egejsko in Sredozemno morje, in sicer po Moravi in Vardaru in po njenih pritokih, dospeti po vodni cesti iz Soluna v srce srednje Evrope. Ravnotako zahteva mlada čeha - slovaška država za Prago po Labi svobodno dohod do Severnega in Vzhodnega morja; Draždani in Hamburg naj postavita severni pristanišči čeha - slovaške republike.

Požun se bo preobrazil v prekladišče za čeha - slovaško podonavsko trgovino in nprha po Donavi se ho takoj pričela, (V Beogradu so že četrte komisije, ki študirajo to vprašanje!) Francoska republika namreč pravico plovbe na Renu, Visli, Odri in Labi za vse snede! Donava pa naj nastane vzor novega reda na vseh velikih vodnih cestah!

Za naše jugoslavnsko kraljestvo nide z ozirom na velenitvno poročilo Donava z velenitvni pritoki: Sava, Ljubljanka, Krka in Morava in dolina tudi Tisa, Drava in Mura v notrje. Predno je bila razrešena južna balkanska, to je do polovice prečiščena

stoletja, se je raztezala plovba po Savi od Beograda do izliva Ljubljanske pri Zalogu, to je 774 km, po Ljubljanski od Zalogu do nakladnišča ljubljanske špedicijske trgovine. Vse po reki niso moglo plavati ladje, ker jih je oviral vodopad na Fužinah in pa konglomeratne skale, moleče iz struge pod Ljubljano. Po tej progi je šel promet samo nekaj časa (1739.—1743.), in sicer, ko so napravili štiri umetne prekope a staničnimi zatvornicami (kamera za plovbo), da je bilo mogoče obiti strmec. Po propadu prekopov so zopet v Zalogu nalagali blago in ga odpelali v Ljubljano (približ. 42 km). Trgovsko življenje je bilo koncentrirano v Ljubljani »na Bregu«, kjer se je nahajalo prekladišče za plovbo po Ljubljanski od Ljubljane do Vrhnike, v daljavo kakšnih 25 km.

Zaradi varnejše plovbe po Savi se je moralo nevarno, v strugi se nahajajoče skalovje med Savo in Zidanim mostom odstraniti. Izstreliti je bilo treba posebno pri »belem Slapu« in pri Prusniku (med Zagorjem in Hrastnikom) leta 1736. in 1737. posebne kanale. Umetno so se napravile tudi vlačilne poti za protivlak. V Ljubljanski kotlini, v Krških logih in hrvaško-slovenskih nižinah, kjer je bila struga Save divja ter so morali po vsaki veliki vodi preložiti plovni žleb v drug rokav, so zaradi ohranitve struge in potrebne globine stavili zgradbe lokalnega značaja, kakor povprečne zgradbe za odbijanje vode od brega, zapore in prekope. Obenem z regulacijo reke so se izboljšala tudi prometna sredstva, čolni. Posebno se je stremilo za tem, da bi veliki donavski čolni mogli brez prekladanja dospeti do Radeč.

V dobi najvišjega prometnega razvoja na Savi so prenašali med Siskom in Zemunom »barketon« tovor 5000—6000 centov (250—300 ton); med Zemunom skozi Sisek do Radeč so vozile »barcele« ali »seperine« z nosilno zmoglostjo 1000—2000 centov (50—100 ton), od Radeč do Zalogu pa so vzdržale promet »ladie« ali »tom-basi«, veliki, odprti, ne čez 1 meter se potaplajoči leseni čolni, noseči 300 do 400 centov (15—20 ton).

Kar se tiče plovbe, vršila se je ta navzdol potom toka, nazaj pa so vlekli ladje čolnarji ali pa voli, idoč pri obrežnih vlačilnih potih. Savske ladje z nosilno zmoglostjo 6000 centov je moralo vleči 14—16 čolnarjev in pri močnem padcu 20 parov volov s 30 gojači. Od Zalogu do Siska je trajala vožnja tri dni, nazaj pa 14 dni. V glavnem se je tovorilo sočivje, oves, rž, laneno in konopljeno seme, koruza, kaša, kar so pošiljali v vrečah in lesnih sodovih »lajce«, držečih do 15 vaganov, potem vino v malih ovalnih sodčkih (barigle) ali v večjih »banke« ali »bunkarce« in trgovsko blago v balah.

Po Ljubljani in Savi do Beograda so opravljali službo na ladjah kranjski Slovinci. Že Valvasor je drastično slikal njihov pogum in predznost v soteski med Savo in Zidanim mostom, kjer Sava »srdita, vsa brez-umna in razdvojana iz ponizne, divja« »Sava« postane. Od Zemun do Oršovo so oskrbovali plovbo Srbi. Največje srbske veslaške ladje, »racine« imenovane, so izdelovali v Jasenovcu ob Savi. Srbo - banatska Donava je nudila plovbi velike težkoče tam, kjer vstopi veletoč iz nižine Bačke v crozijsko dolino, južno od Moldove, v strugo znamenitih kataraktov do Plaviševice; kljub regulaciji je plovba tam še danes težavna. Pod Plavišico se 2000 metrov široka Donava zoži do 170 metrov. Zaraditega plovba ne trpi, ker se vodne mase vale med visokimi skalnimi pobočji nad 60 m globoko. V sledeči kotlini Oršove je veletočkova struga v celi širini preprežena s pečnami, ki tvorijo železna vrata. Le pri visoki vodi je bilo možno ta kraj preplaviti. Pri nizki vodi plovejo sedaj ladje skozi prekon, ki je izstreljen na desnem bregu. Proga kataraktov neha pri Železnih vratih; od tu navzdol ni več omevne vrednih vplovenih zaprek. Pod Oršovo se je pričela že plovba na jadra, večinoma last grških brodarjev. Plovba ladij se je vršila po Savi in Donavi navzdol s tokom, nazaj pa so jih vlekli ljudje, konji ali voli. Paroplovba se je pričela po Donavi leta 1830. in se je ob normalnih razmerah raztezala z blagovnim in osebnim prometom od Regensburga do Suline 2383 km. Rečni patniki vozijo po Savi od Siska do izliva 604 km daleč; od Siska do mosta pri Zagrebu vozijo parniki samo kot vlačilci ploskih ladij za regulacijo Save. K mreži vodnih cest v Jugoslaviji, po katerih vozijo parniki, spadajo še: Drava od Barča do izliva v Donavo, 229 km, Tisa do Segedina 148 km, Temeš do Pančeve 3 km, kanalizirana Bega do Temešvara 115 km, Francov in Franco-Jožefov kanal z 235 km, Bošut od Ljubna z 49 km.

Vlačilne vlake oskrbujejo med Regensburgom in izlivom Vage pri Komornu kolesni parniki; preje deloma obstoječo veržno plovbo so odprstili. V srednjem teku Donave med Dunajem in Turn v Severinom se uporabljajo tudi parniki z vijakom in lesene veslaške ladje, medtem ko so pod Železnimi vrati že vse vrste parnikov, tovrstnih čolnov in jedernic v prometu; od Bralle dalje pa večinoma pomorski parniki. Od leta 1916. naprej vlačijo ob desnem prekopovnem bregu v Železnih vratih vlačilna lokomotiva po dve polni vlačilni ladi navzgor.

Vlačilni vlak povzroča nad Dunajem in čez katarakte srbske Donave velike težave; toda ravno ta so močna in podbuda, izpopolniti tehnično sred-

stva in s tem tudi ob neugodnih razmerah premagati vse težkoče.

Te okoliščine v zvezi z napredujočimi regulacijskimi deli so vzrok, da se za podonavsko plovbo porabljajo danes večinoma moderne železne vlačilne ladje z nosilno zmoglostjo 600 do 700 ton (60—70 normalnih vagonov) in vlačilni parniki s stroji do 1000 konjskih sil, medtem ko so bili pred 25 leti v porabi samo 400 ton noseči čolni in neštedljivi parniki z nezadostnimi stroji.

Jugoslovansko kraljestvo bi imelo torej po Donavi zvezo s Črnim morjem in Orientom, ki razven 85 km dolge proge kataraktov do Oršove, popolnoma odgovarja kot prometna cesta za veleplovbo. Od Oršove do izliva v morje bi bila potrebna samo dela za vzdrževanje veletoča in pa od časa do časa poglobljanje (blagovanje).

Prekopanje kataraktov pri Oršovi bi bilo edino večje podjetje v Donavi, potom katerega bi postala Donava od izliva do Dunaja v dolnosti 1933 km cesta za veleplovbo. Po načrtu je predlagana visoka jezilna naprava pri pečini »Juc« (nasproti hudourniku Porčka na desnem bregu), nakar bi bili vsi katarakti z najvišje ležečo brzico »Stenka« vred preplavljeni. Ta predloga je plovbi že zato v prilog, ker bi bil potreben le en zadržek v zapornici in pri tem bi se pridobilo tudi vodne moči za 200.000 HP. Po končanju teh regulacijskih del bi bila vodna cesta za najmanj 2 metra globlja in široka tako, da bi bil promet v obeh smereh z vlačili ob najnižji vodi do Dunaja zagotovljen. Vsa dela na kataraktih pri Oršovi so se cenila na 38 milijonov kron, stroški regulacije Donave od izliva Morave do izliva Vage, kakor tudi na raznih krajih po ogrski strugi do kataraktov, bi znašali 40 milijonov kron. Regulacija nemško - avstrijske Donave je razven nekaterih dopolnilnih del, dovršena, tako da bi bila s primeroma malimi stroški najmanjša globina dveh metrov v kratkem času lahko mogoča.

Broderske razmere na Donavi so se razvijale do novejšega časa na preje opisani način. Z ozirom na to, da so se meje izpremenile, ker naj nove obrežne države z dohodom v Orient in potom vodnih cest v osrčje Evrope uživajo gospodarske dobrote, dalje, ker je dobilo podonavsko brodarstvo na pariškem kongresu mednarodno značaj, naj se poleg obrežnih držav tudi vse na velebrodarstvu udeležene velesile zainteresirajo na gori opisanem stavbnem projektu velebroderske vodne ceste.

Donava nad Dunajem ima zaradi svojega strma in hitrosti toka značaj gorske reke in ne zadostuje zahtevam veleplovbe, ker pada njena vodna globina pri nizki vodi pod 2 m. Uravnava reke za nizko vodo ne bi dosegla poglobljenja profila in bi se moral ta del veletoča zato kanalizirati.

Narejena sta bila v to svrhu dva stavbna načrta, po enem naj bi se naredil ob strani veletoča prekop za plovbo v dobi nizke vode, ob visoki vodi, to je približno pol broderskega leta, pa bi se vršila plovba po prosti glavni strudi. Drugi načrt priporoča zaježene stopnje s premičnimi jezovi, poleg katerih naj bi bile stanične zatvornice. Jezilne naprave bi služile tudi za zaježanje gornje vode v pridobitev vodne moči. Na ta način bi nastala za čolne do 700 ton nosilne zmoglosti nepretrgana vodna velecesta do Regensburga in Kehlhelma na Bavar-skem in po že obstoječem prekopu med Donavo in Meno bi bilo možno priti po kanalizirani Meni in Renu do Rotterdamu ob Severnem morju. Od Straßburga ob gorenjem teku Rena pa je proti zahodu po prekopu med to reko in Marno lahko doseči francosko vodno omrežje. Pri Ruhrortu ob dolejnem Renu se odcepi srednjeevropski prekop, držeč skozi vso Severno Nemčijo. Ta veže Ren z Vezero in bo po dodelavi še manjkajočih 180 km med Hanoverom in Labo, vezal to reko z Odri in Vislo do Branibora. Vsi prekopi Nemčije in rečne regulacije so, izzemši vodnih cest vzhodno od Berlina, ki služijo le prometu čolnom z nosilno zmoglostjo do 400 ton, dostopni čolnom za 700 ton. Francosko omrežje vodnih cest je prireleno za čolne z nosilno zmoglostjo 300 ton.

(Konec prihodnjik.)

Kateri jeziki naj se poučujejo na slovenskih srednjih šolah?

(Konec.)

Poglejmo si argumente nasprotnikov — Glavni in — to je naravno — najpopularnejši je: Italijani so naši najbolj zagazrjeni in najnevarnejši narodni in politični nasprotniki; gojiti njih jezik bi se reklo: izkazovati sovraštvo, usluge, pospeševati njegove nakane, dajati se mu v roke. Odgovorjam: Če bi imel le trohico bolzani, da pouk italijanske na srednji šoli pomeni uslugo sovražniku, da te mole vrstice krhajo ostrino obrambnega meča, ki ga s toliko pravico obračamo proti italijanskemu imperijizmu — z grozo bi vrzel pero vstran! Toda: do danes je veljalo — in bo pač veljalo tudi v naprej — nazaranje, da je jezik nasprotnika, če ga obvlada izobraženec, orožje proti sovražniku. Poznatni sovražnika, njegovo naravo, njegove sile in slabosti je dosti pomenilo ojačanje, ne oslajevanje lastnih šans. — Ni mi treba opozarjati, da naši politični voditelji v Primorju obvladajo italijansko. In l. 1913. mi je v Florenci kolega, tržaški Italijan, na-

vajal kot dokaz naše (slovenske) agresivnosti dejstvo, da se slovenski inteligenti selijo iz Ljubljane in na drugod v Trst in da vsi ti govore laški!

Ugovarjali mi bodo: In vendar pomnožno vsi potujočevalni vpliv nemških šol in nemškega pouka, ki je propojil vključno odporu celo izobraženca tako, da bo treba mnogo napora, da se ga oproste. Na to bi odvrnil: Prvič ne gre devati vsega kulturnega germaniziranja, ki smo ga prestali, na rovaši šoli; pomnevali so v uradih; vpregli so nas gmočno v nemški voz (industrija, trgovina); zaprli so po najboljših močeh vse druge dohode h kulturi in blagostanju razen preko nemščine (enostranost!). Dalje je treba razločevati: nemško šolo, nemški pouk — pa pouk nemščine. Ali je nam mlajšim ki smo bili deležni samo slovenskih srednješolskih učiteljev, pouk nemščine otroval značaj, oslabil nacionalno odpornost silo? Ne. Toda nemška šola, vodena od zagriženega nemškega (ali janičarskega) učitelja v nemškem duhu, ta šola, ki se jo je posrečilo ohraniti našim zatiralcem predvsem na najogroženějšíh točkah — na meji, — pa tudi sredi našega ozemlja, ta šola je pač bila vedno strupena kultura raznarodovalnih bacilov. — Vse to velja enako za dosedanje javne in zasebne italijanske šole v našem Primorju. — Danes pa, v svobodni domovini, ko imamo svoje šole popolnoma v svojih rokah, ta nevarnost pač odpade. — Končno omenjam, da bi obstajala resna nevarnost, da se z jezikovnim poukom infiltrira ljudstvo, narod s tujim duhom le tedaj, če bi hoteli vpeljati tuji jezik v šole, ki jih poseja mladina v masah, torej v ljudske, nadaljevalne, nižje strokovne šole. Toda na to nihče ne misli. Tu govorimo o srednjih šolah, in kar bo tu jugoslovanski srednješolski profesor — s ciljem jugoslovanske narodne kulture in politične silnosti pred očmi — povedal učencu o tujem narodu, to bo učencu, bodočemu kulturnemu delavcu, le v korist in v oporo v narodnostnem boju!

Drugi ugovori proti italijanščini so lažjega kalibra, v kolikor so sploh resni. Dopolnimo v »Slov. Narod« z dne 3. februarja meni, da je gibčnost in prikljivost italijanskega jezika naši samostojnosti posebno nevarna. In prikljivost francosčine? Kdo jo bo tajil? Sicer pa igrajo v vplivnosti tujih jezikov navadno drugi momenti vloge, ne njih fonetična in melodična milina. Nemščina je vse prej kot blagoljubna, in vendar so se je pred nedavnim časom oklepali z zamaknjenim občudovanjem celi sloji našega naroda. — Dalje opozarja dopisnik na nevarnost, v katero nas spravlja zapeljiva italijanska umetnost. Ne podcenjujem vpliva tega kulturnega faktorja; le zdi se mi, da spada v področje drugih kulturnih zavodov — ne šole — skrb, kako zabraniti nevarnost za prospanje lastne umetnosti. Naj se italijanščina vpleje v srednje šole ali ne — v naših glediščih bodo še dolgo dajali Verdija in Puccinija (da ne bi bilo nikdar slabših firm!), in naši kultivirani ljudje bodo magari nehoti priznali veličino predstaviteljev renesančne in poznejše umetnosti — ne da bi to vplivalo škodljivo na njih politično prepričanje. Sicer se pa bojim, da v našem narodnem življenju niti lastna umetnost še doli časa ne bo igrala odločujoče vloge.

Trst (in Gorica in ostalo) bo na vsak način naš: če ne v prihodnjih mesecih, pa v prav dohodnih letih; niti malo ne dvomim o tem. Toda da bi nam tam kdaj bolj služili francoščina in angleščina kot italijanščina, kakor trdi dopisnik z dne 3. februarja — ali se splašča gubiti besedo v odgovor?

Le en ugovor proti italijanščini — z druge strani — še navajam. Nekaj strokovnjakov je menil: Če se bodo srednješolci učili latinščine in francoščine, potem je pouk italijanščine popolnoma odveč; učenec si bo iz teh dveh jezikov italijanščino brez težave — skombiniral ali kaj! Kot vzgled lahkote je navedel, da bo vsak učenec prepoznal v italijanski besedi »tavola« latinsko »tabula«; čemu torej niti se italijanščino, ko gre brez tega? — Ne bom spominjal, da tudi francosko »table« ni baš manj podobna latinski besedi (čemu torej pouk francoščine itd.). Ne, ne! V tem oziru je stvar resna: Če bi imela slovenska romanistika nastopiti tako »lahkotna« pota »poljudnosti« in površnosti, potem je boljše, da ji danes stopimo za vrat! — Tistega mnenja sem seveda jaz tudi, da dveh romanskih jezikov poleg latinščine ne kaže uvajati v isti zavod. Zgoraj sem na razloge oprl svoje naziranje, da kaže italijanščino — vsled kulturnega pomena in praktične vrednosti — ohraniti na srednjih šolah. Pri tem sem seveda mislil na tisti del slovenskega ozemlja, ki gravitira proti morju. Kot protiutež italijanščini velja vpeljati — ker se grščina itak umakne modernemu jeziku — kak germanski jezik, torej angleščino (pomorske zvezet!). V severozahodni polovici ozemlja pa bo najbrže ostala poleg, oziroma za francosčino — iz docela slovenskega narodno-egoističnega izvor — nemščina predmet na srednji šoli. — Končno omenjam, da se tudi srednješolcem, ki študirajo kot obligatni romanski jezik italijanščino, ni treba za celo življenje odreči francoščini. Izobraženci v kulturnih deželah so neredko zmognili tudi več kot dveh tujih modernih jezikov, vsaj v razumevanju. In pri tej priliki zagotavljam, da si bo s privatnim študijem učenec, ki bo poznal latinščino in italijanščino, lažje pridobil znanje francoščine nego učenec latinščine in francoščine znanje italijanščine. Naravni razvoj je namreč ta: francoščina se je iz latinščine razvila v prav karakterističnih fonetičnih, lesonskih pre-

ko štadija, v katerem se nahaja danes italijanščina. In pedagogika v obči ni proti načelu, naj se učenec preko lažjega, bližnjega lotéva kompliciranějšíga.

Moj odgovor na vprašanje: ali naj ostane italijanščina na naših srednjih šolah? je torej odločen in — upam — utemeljen »da«. V našem svetem boju za Primorsko in Goriško bo poznanje italijanščine našim izobražencem in političnim bojovníkom koristno in potrebno. In če bomo dokazali, v tem boju in v ostalem, politično jakost in kulturne uspehe, potem doživimo tekem prihodnjih 15 let zadoščanje, da se bo naš sošed onkraj Jadrana, bodisi prijatelj ali ne, pridno in uspešno učil našega jezika. Brez takih potrebnih dokazov nam pa tudi Francozi, naši nedvoumni prijatelji, ne izkažejo te časti.

Dr. Stanko Skerit.

Važna seja ljubljanskega občinskega sveta.

Svečan protest proti laški okupaciji in slovesna izjava za naše ujedinjenje.

Ljubljana, 11. februarja.

Zupan otvoril sejo ob 6. uri in konstatira sklepčnost. Za verifikatorja imenuje obč. svetnika Verbiša in Zupanačiča. Naznani, da se je občinski svetnik Kraigher odpovedal svojem mandatu in je bil na njegovo mesto poklican namestnik Fran Skuli, mestni učitelj, katerega pozdravlja.

Ivan Stefe f.

Zupan stoji: Slavni mestni svet! Dne 6. t. m. je umrl gospod Ivan Stefe. Seveda mi je težko govoriti nekrológ možu, ki je bil moj politični nasprotnik. Ali to me nič ne moti, da bi ne priznal objektivno, da je bil pokojni občinski svetnik Stefe delaven mož. Vsek se zmoti, imel pa je najboljše namene na mestu, katero je zastopal. Nimam povičar, da bi mu ne izrekli tega priznanja. Sledi mi v grob naše sočutje in naše usmiljenje. Občinski svetniki so poslušali posmrtni stoje.

Zupan naznani, da je vlada sporočila, da se je ustanovila državna posredovalnica za delo, vsled česar naj bi mestna občina opustila svojo posredovalnico. Začasno se uredi stvar tako, da bo mestna posredovalnica še poslovala, ali namen ji bo le ta, da napoti vsakega, kdor se pri njej oklasi, v državno posredovalnico. — Vlada je odobrila pokritje za mestni proračun. — Obč. svetnika Likozar in Franchetti sta v zadnji seji poslala pritožbi proti cestni železnici. Uprava je sporočila, da je dotične nedostotke odpravila. Resoluciji, kateri sta stavila obč. svetnika Kavčič in Jelčič, je zunan odstopil deželni vlad. — Med »Jugoslavijo« in »Naprejem« se je bila razveljavila polemika, ki je očitala č. Pešek razne reči, na kar je č. Pešek zahteval 10.000 K, ki pripadajo mestnemu zakladu. Ako ned razveljavim napada Pešek, Trila Nam razveljavim se imenujejo s strani »Napreja«, tri imenujejo zupana. Zupan smatra to kot pogojno daritev in predlaga, da se mestni svet izreče, da sprejme to pogodbo daritev. Predlog se sprejme. — Mestni fizik je predložil poročilo o zdravstvenem stanju civilnega prebivalstva za leto 1918. Se prečita.

»Naprej« in Perdan.

Zupan: Obhajljive. Ne se moram zopet baviti z »Naprejem«. Neki Perdan na Jenkovi cesti št. 16, katerega ne poznam, je priobčil v »Napreju« dolgo »Poslanor«, za katero je odgovorno tudi uredništvo »Napreja«, ker vse kaže, da se strinja z njim, ker ga je priobčil brez vsake pripombe. Vse zadovo sem sicer že pojasnil v listih, vsa zadeva je notorična. Dne 6. in 7. novembra, ko je v Avstriji vse propadalo, je prišlo do dogovora med magistratom in žitnim uradom, da naj mestna aprovizacija spravi s kolodvoru živila, to je bila zahteva, katero je stavilo tudi oseba in na kolodvoru, ker drugače bi bilo radikalno vse pokradeno. Mestna občina je spjelala živila in druge reči s kolodvoru. Izkazalo se je bilo, da so prostori v cerkvi sv. Jožefa nezadostni, zato sem določil dve sobi v jubilejni ubožnici, treba je bilo shrambe, da bi ne prišle te reči v nevarnost, kakor se je bilo dogodilo v cerkvi sv. Jožefa, kamor so bile udre ženske. Nekaj testenin in sladkorja se je spravilo tja, drugo ostalo tam. Glede sladkorja moram omeniti, da si je bila nabavila aprovizacija, še predno so bile uvedene karte, 7 vagonov sladkorja, ki se je delil med bolnike in otroke v malih množinah. Stiri vagoni smo ga razdelili. Volna zveza, ki je dobila sladkor iz mestne zaloge, ker ga oficijalna zaloge ni imela. Meseca decembra so dobili v Ljubljani sladkor, ko ga drugod niso dobili nič. Istotako smo meseca januarja razdelili dva vagona sladkorja, ko ga niso imeli ne v Gradcu ne na Dunaju niti prahu II vršč sladkorja je še tu. Za otroke in bolnike je spravljen v ubožnici. Tudi makaroni so še tam. Kar se je izpeljalo, se je vse inventuriralo. Prišla je bila vest, da je še poldrug vagon robe, da so živila vmes. Speljali smo tudi to, ostalo je tam le 7 zabojev, vse drugo smo spravili v jubilejno ubožnico. Drugo jutro so bili vsi zaboji na kolodvoru izpraznjeni. Le veliko usluho smo storili vladi, ko smo spravili blago na varno. Vse je bilo inventurirano. Odrejena je bila preiskava s strani poverjenstva za socialno skrbstvo. Ni pa šlo za to, da bi se smela vršiti preiskava v takih zavodih. Dve komisiji sta si dali to dopovedati, tretja komisija, morda pod vodstvom g. Perdana, pa je odšla v ubožnico in vse zapечатila, tudi zaloge gospodinjstva. Drugi dan so sicer na intervencijo pečate odstranili, ali prišlo so v javnost razne vesti in s strani socialnih demokratov se je ščuvalo na tak način, da ga moramo javno obsolati. Zavreči moramo »Poslanor«, ki pričinja s trditvijo »Zupan se pere«. Zupanu se ni bilo treba priti. Ciste roke imam in teh rok mi ne hosta umazala ne »Naprej« in ne Perdan. (Življeno klic zupana.) Padli so celo po gospodinjstvu. Dobilni so, kakor pravijo, 3 ali 4 vagona krompirja, 12 vršč fižola itd. Konstatiram moram sledeto: 4 leta se že trudi ona gospodinja za 114 so-

vežev, katero število navajajo, in pokrbeti ima za vsakega zajetnik, kosilo in večerjo za 1 K 40 vin. S tem zneskom naj bi bila napravila premoženje. Ako jih je oskrbovala s 1 K 40 vin, na dan, je stori la veliko dobro delo. Ako smo ubožnici kaj dali, smo dali zato, da se more vzdrževati, kajti kar pride na polju, ne zado stuje. Nečuvno pa je, da se gospodinj postavlja na sramotni oder in jej se očita, da si je kupila celo hišo. (Kupila si je neko koč iz premoženja po svojem očetu.) Tiste komisije so bile nepostavne, poverjenik za socialno skrbstvo je nepostavno postopal, ker jih ni celokupna vlada odobrila in ne sodišče, ki je edino kompetentno za to. Pa tudi rum je bil v ubožnici. Na kolodvoru so nas prosili, da naj ga odpeljemo. Rum se je prodajal tudi v Gosposki ulici in pri ubožni akciji. Predno pride redakcija s takimi infamnimi napadi, naj bi bili prišli vprašati, kaj je s tem rumom? Potem pa so vrtili tudi v Trdinovo stanovanje. Preverili so vse stanovanje. Po vsej sili so hoteli dobiti velike zaloge, pod posteljo so zlezli in stare škornje so preobrnil. Dobilni so 20 kg sladkorja. Ali bo Kristan priznal, da je ta sladkor prodal Trdinu, ko je bil bolan; kupil ga je pri Vojni zvezi, ki je bila založena s sladkorjem. Trdina dela in se žrtvuje in ako bi pri aprovizaciji ne imeli knjigovodje Volca in ravnatelja Trdine, bi bili morali že zdavnaj zapreti. Velikanska je krivica, ki se godi temu možu. Bil pa je stober in je še vedno stober aprovizaciji. Antonu Kristanu moram povedati še to: Vse one zaboje so bili pregledali. Velik del v njih so bile otroške igrače. Najbrže so jih oficiji bivše Avstro - Ogrske naropali v Benečijo, potem okrasili za okvirje, največ pa servicev iz porcelana. Vse to je bilo pokradeno v Benečijo. Danes je došlo od vlade poročilo, da naj aprovizacija vse to proda, češ, kaj bo mo ml to spravili proč. Komisarji pa so krčkali, da je za pol milijona te robe. Vse rečeve bi morali odstraniti iz ubožnice in še bi ne bilo prostora za pol milijona te robe. Čudno je, da se največje neumnosti naložijo verjetno. Pravilo tudi, da so tam pisalni stroji. Res pa so tam trije šivalni stroji. Anton Kristan je trdil v seli, da so izginili med tem časom pisalni stroji. Predno je vse vlada prevzela. To je neresnica, katero moram zavrniti s tega mesta. Poverjenstvo naj navpravi, kar hoče, ali da sem ukradel kake pisalne stroje. tega si ne pustim očitati ne od kralja, ne od ministrstva in silih ne od nobenega. (Občinski svetniki JDS živahno pritrjujejo zupanu.)

Zaobluba dveh novih meščanov.

Zupan zaoblubi nova meščana gg. M. Sokliča in Fr. Zalca.

Sprejem v občinski zvezi.

Magistratni svetnik Fr. Govčkar poroča o prošnji polkovnega zdravnika dr. Vladimira Ferlana in vpok. višjega mornariškega komisarja Frana Kukmana za sprejem v občinski zvezi ljubljanske Sreleem se odobri. Plačati imata pristojno takso.

Poročitev občinskega sveta.

Po dopisu Narodne vlade glede popolitve občinskega sveta mesto odstopi- ših nemških občinskih svetnikov se določi pet mandatov jugoslovanski socialno-demokratski stranki in po en mandat JDS in SLS (Poročevalec dr. Novak.) Novi občinski svetniki se določijo koncem seje.

Protest proti laški okupaciji.

Poročevalec dr. Novak: Skeleče rane se dotikam ob misli na trpko dejstvo, ki je v posmeh vsem načelom pravčnosti, na dejstvo, da je lep del naše jugoslovanske zemlje zasedene po Italijanih, ki se na jeziku strinjajo z Wilsonovimi načeli, v dejanjih pa kažejo svojo voljočjo naravo imperialističnega značaja lakomnosti in nolenosti tuje zemlje, da je zopet drugi del naše domovine zaseden po Nemcih — premagancih v svetovni vojni. Bratje naši niti za trenutek ne izgubljajo vere in poguma, da jim rešimo njihovo in našo zemljo, ki pripada kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev. Mari je Jadransko morje za to tukaj, da ob njem izginje jugoslovanski narod? Trst, Gorica, Reka, Istra, Primorje, Dalmacija, slovenska Koroška in slovenska Štajerska so naša zemlja, naša last. Naša so plinča Trsta in Reke, naša so brda goriška z Gorico. Slovenske Koroške in slovenske Štajerske v prošnji Avstriji nismo pustili z vidika: v kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev na izjavljamo: Celovec, Beljak, slovensko Koroško ter slovensko Štajersko — brez njih za nas ni gospodarskega življenja. Vse, prav vse, kar je ingoslovanskega, mora ostati naše, sicer obličemo žalno obleko, katere ne sledimo, dokler ne dosežemo svojih pravic, katere si bomo znali. Če treba — tudi izvojevati. Ne priznamo ne strategičnih, ne političnih, ne drugih mejnih črt, poznamo samo črte narodnosti, naše pravice in naše lastnine. Če pravi Wilson, da iz mirovne konferencie ne sme oditi noben narod ozvoljen in da se mora vsakemu priznati njegova pravica, — je za nas vorašenje rešeno. Zornalistična retorika naših narodnih sovražnikov slika položaj tako, kot da smo mi volkovi, Italijani in Nemci pa ovce. Potvorjena resnica! Res je le, da bomo svoje pravice do naše zemlje čuvali tudi s besnostjo ranjene zveri. Verujemo v svoje pravice, verujemo v lastno junaštvo in v lastno energijo, verujemo v pravčnost mirovne konferencie in izjavljamo: Ne pedi jugoslovanske zemlje tujcu; boja nečemo! Pa se ga tudi ne strašimo. Predlagam, da sprejmete sledečo

resolucijo:

V uri nevarnosti, ko odločuje mirovna konferenca v Parizu o usodi jugoslovanskega, po Italijanih in Nemcih zasedenega ozemlja, zlasti Goriške in slovenske Benečije, Trsta, Reke, Istre, Dalmacije, delov Kranjske, slovenske Koroške in Štajerske, zastopstvo mestne občine Ljubljana, prestolnice slovenskega ozemlja, zbrano v seji dne 11. februarja 1919 soglasno

1. izjavi,

da so ta po Jugoslovanih kompaktno obljubljena ozemlja jugoslovanska in da so vsled tega neveljavni del samostojne in neodvisne države Slovencev; Hrvatov in Srbov;

2. protestira

najodločneje proti Italijani, oziroma nemški zasedbi teh ozemelj;

III. protestira energično proti nasilnemu in protizakonitemu postopanju zasedajočih oblasti z narodom, bivajočim v tem ozemlju;

IV. zahteva,

da se vse po Italijanih in Nemcih zasedeno jugoslovansko ozemlje, to je Goriška (brez Furlanije), slovenska Benečija, Trst, Istra, Reka, Dalmacija, zasedeni deli Kranjske, slovenske Koroške in slovenske Štajerske in nadalje Prekmurje in Medimurje, združijo v smislu točke 9 Wilsonovih načel o samoodločbi narodov, priznanih in sprejetih po vseh zavezujočih državah in po celim kulturnem svetu, v eno edinstveno, neodvisno in nedeljivo državo Srbov, Hrvatov in Slovencev, ter končno

V. izjavlja,

da ne pripozna nobeno druge ureditve državnega položaja tega ozemlja ter da je pripravljeno, boriti se za dosego tega svojega cilja do zadnjega.

Resolucija se naj pošlje ministrstvu inostranskih del v Beogradu ter o njej obvesti Narodni svet, osek za okupirano ozemlje. (Živahno odobravanje.) Resolucija se sprejme soglasno.

Prispevek za Cankarjev spomenik.

Poročevalec dr. Triller: Glede na samostalni predlog obč. svetnika Milinaria za dovolitev prispevka za Cankarjev spomenik predlaga vsoto 1500 K. Se sprejme.

Ustanovitev meščanskih šol v Ljubljani.

Temeljito je poročal obč. svetnik Jakob Dimnik. Šolski osek predlaga: Slavni občinski svet skleni: I. Vse ljubljanske ljudske šole se preimenujejo tako, da imajo poslej le petrazredne deske, oziroma petrazredne dekliške ljudske šole. II. Namesto dosedaj obstoječih šestih, sedmih in osmih razredov se ustanove: I. v mestu ena deska štirirazredna meščanska šola; 2. v mestu ena dekliška štirirazredna meščanska šola; 3. v Spodnji Šiški ena deska štirirazredna meščanska šola; 4. v Spodnji Šiški ena dekliška štirirazredna meščanska šola. III. Ljudske šole so pod svojim vodstvom, meščanske pa pod svojim ravnatelstvom. IV. Mestnemu šolskemu svetu se naroča, da skliče nemudoma konferenco strokovnjakov za sestavo učnih načrtov za imenovane štiri meščanske šole. V. Vsestransko proučene učne načrte je predložiti občinskemu svetu in višjemu šolskemu svetu v odobrenje. VI. Poverjenstvo za nauk in bogoslužje se naroča, naj takoj sistemizuje učna mesta in službe razpiše. VII. Mestnemu magistratu se naroča, da nemudoma začne s pripravi za otvoritev meščanskih šol s prihodnjim šolskim letom. — Sprejeto.

Preureditev mestnega dekliškega liceja.

Poročevalec obč. svetnik Dimnik. Predlog šolskega oseka se glasi: I. Mestnemu magistratu se naroča, da stori pri poverjenstvu za uk in bogočastje potrebne korake, da se mestni dekliški licej podzavi. 2. Mestni dekliški licej se razširi na osem razredov in preimenuje v dekliško realno gimnazijo. 3. Ravnateljstvu se naroča, da sestavi sedanjim tukajšnjim razmeram odgovarjajoč učni načrt za osemrazredno dekliško realno gimnazijo. — Sprejeto.

Popolnitev članov mestnega šolskega sveta.

Izvoljeni so: A. Likozar, dr. Pipenbacher, dr. Triller in R. Pustoslavsek; namestniki: A. Hudovernik, E. Franchetti in S. Praprotnik.

Računski sklep.

Odobre se računski sklepi: mestnega zaklada, ubožnega zaklada, zaklada meščanske imovine, ustanovnega zaklada, amortizacijskega zaklada, pehotne vojašnice, mestne klavnice, vodovoda, elektrarne, pogrebnega zavoda, zastavljavnice, priprge. Sprejme se poročilo mestne klavnice glede zvišanja klavnine, in sicer za vole in bika od 4 na 5 kron, konje od 2 na 3 kron, prašiče od 1 K 60 vin. na 2 K, oziroma 4 K, teleta od 1 na 2 K, kostrune na 2 K. Klavnina je bila skoro vedno ista, dasi so rasli stroški v klavnici. Treba je velikih popravil. Zato se mora klavnina zvišati. Donasala bo okoli 40.000 kron več. Glede Šiške se določijo iste pristojbine, kakor v mestni klavnici. Sprejme se poročilo za zvišanje cene električnemu toku iz mestne elektrarne. Cena se zviša za 3 vinarja pri hv - uri za luč, za motorje za 1 vin. pri hv - uri, za električno cestno železnico pa za 0'5 vin. pri hv - uri. Povšanje velja od 1. februarja 1919 dalje. Stroški elektrarne so se pomnožili za 99.000 K. — Se sprejme. (Poročevalec podzupan dr. Triller.)

Nakup travnikov v Rakovi Ježi in stavbišča nekdanjega knežjega dvorca.

O ponudbi upraviteljstva kneza Auersperga za nakup travnikov v Rakovi Ježi in stavbišča nekdanjega knežjega dvorca se pooblašča gospoda zupana, da kupi oboje za vsoto 140.000 K. (Poroč. dr. Triller.)

Policijska ura.

Po izrpanem dnevnem redu javne seje stavi občinski svetnik Fr. Kavčič interpelacijo, zadevajočo omejitve policijske ure v Ljubljani in predlaga: 1. da naj se policijska preproval glede dopoldneva prekliske; 2. policijska ura naj se določi na 10. zvečer; 3. prošnjam glede na policijske kazni naj se ugodi. — Sprejeto. — Nadalje se bavi obč. svetnik Kavčič s kavarno in nekdanji kazni in priporočila zupana resnega ljubljanskega ponudnika.

Tajna seja.

Magistratnemu koncilistu dr. Riku Faxu se je dovolil polletni dopust v svrhu, da napravi predpisani izpit. — Mag. konceptni praktikant dr. Ivan Letnar je bil imenovan za začasnega magistratnega koncilista. — Ravnatelj dekliškega liceja Ivanu Macherju se je dovolil dopust od 1. maja 1919. Ravnateljke posle na zavodu vodi v tem času profesor. Ant. Jug. — Živnozdravnik Ivan Pestotnik je bil imenovan za mestnega živnozdravnika v IX. činovnem razredu; magistratni kont. Miha Verovšek pa za blagajnika pri mestnem utilitinskem zakupu. — Vdovi po magistratnem slugi Dermotu se je dovolila normalna pokojnina in podpora v znesku 400 kron v pokritje pogrebniških stroškov. — Prošnji gos. učitelja Arzelinove za višjo draginsko doklado se je ugodi. Občinski svet je dovolil gostilniško koncesijo Joz. Zabjekovi in prenos gostilniških koncesij na Mesarski cesti 4 na lme. Dne Predloviča in na Andrejevcu trga 7 na lme Janka Predloviča.

Politične vesti.

== Seja načelstva Jugoslovanske Demokratske Stranke se je vršila večeraj popoldne. Razpravljalo se je o raznih važnih in perečih vprašanjih državne in socialne politike ter o tekočih strankarsko političnih vprašanjih. Sklenilo se je med drugim zahtevati, da se Državno Veče skliče brez odloga, ker je to nujna narodna in državna potreba. V Beogradu je odposlana sledeča brzojavka: »Ministrskemu svetu v Beogradu, Načelstvo jug. demokratske stranke v Ljubljani je v svoji današnji seji iz zunanje in notranje političnih razlogov naglasilo nujno potrebo zborovanje Državnega Veča. Prosimo ministrski svet, da ga brez odloga skliče na zasedanje. Predsednik dr. Ivan Tavčar, tajnik Josip Breznik. Nadalje se je zlasti še razpravljalo o ustanovitvi jednote jugoslovanske demokratske stranke za vso državo in vse njene pokrajine in se je sklenilo poslati tri zastopnike z potrebnimi navodili na sestanek delegatov vseh jugoslovanskih demokratskih strank odoslovno stuj in skupin, ki se vrši 15. t. m. v Sarajevu.

== Državno vijeće ali deželni zbor? Od vseh strani se množijo zahteve, da pride ljudstvo samo do besede. Te popolnoma upravičene želje dajejo tudi priliko, da se priklajajo zahteve, ki so neumestne. Mnogi delajo to v najboljši veri, nekateri so pa hujskači, ki bi radi komaj doseženo ravnotežje zopet prevrnili in radi svojih interesov izzvali zmedo v mladi državi. Notranji politični položaj v naši kraljevini je danes ta, da smo po dolgotrajnem čiščenju svojo hišo za slogo pomedli. Sedaj treba poglobiti zveze med posameznimi pokrajinami, v prvi vrsti je treba urediti železniški promet, izmenjo blaga v notranjosti, osigurati vsaj dosedanje kmetijsko, industrijsko in obrtno produkcijo, poskrbeti, da se otvorijo meje za uvoz najpotrebnejših industrijskih proizvodov in pripomočkov, ki jih doma nimamo, urediti denarno vprašanje, izjednačiti srednji stan in rešiti uradniško vprašanje, napraviti vsaj najpotrebnejše za varstvo delavcev, oskrbo invalidov, kmetijsko reformo, odpraviti centralo, vzeti na znanje odnosno izpremeniti začasno ustavo in še več drugih takih vprašanj. Zlasti pa morajo naši narodni zastopniki določiti vsaj začasno in za najnujnejšo potrebo, v katerih upravnih jedinicah naj se v bodoče giblje lokalna uprava odnosno kako se imajo razvijati agende sedanjih deželnih in zemaljskih vlad. Jasnó je, da pri teh ostankih avstrijske uprave ne more ostati in da nismo z ustrojitvijo deželnih vlad na kraju, ampak še le čisto pri začetku svojega administrativnega ustroja.

Vprašanje cest, vprašanje lokalnih gospodarskih zadev itd. se dajo začasno in v kolikor niso pridržana sklepanju Državnega Veča, odnosno ukrepanje deželne vlade, reševati bodisi v okrajnih zastopih, bodisi v cestnih odborih, bodisi v ad hoc sestavljenih interesnih zastopstvih, ki bi funkcionirala kot soveti v posameznih občinah ali zvezah občin. Na ta način bi se že z živo prakso pričela ustvarjati ona samopoprava, ki polaga največjo važnost na to, da vodi v prvobitni upravni jedinici, t. j. v občini, narod sam svoje posle in da devalvira na višje instance le ono, kar spada v skupni delokrog okrožja odnosno cele države. Ta zdrava upravna avtonomija, ki kliče vsakega posameznega občinarja na sodelovanje pri upravi, je predpogov vsake zdrave in močne narodno-državne politične centralizacije v jedinstveni državi s svojim centralnim parlamentom.

Ta centralni parlament ali Državno Veče se mora sestati brez odloga, deželni zbor pride na vrsto še le za njim, zavedati se bomo pa morali pri tem, da so deželni zbori le ostank Avstrije in pripomoček za razdelitev našeg naroda v celo vesto raznih deželnih uprav. Praktična posledica tega spoznanja je, da se kolikor mogoče mnogo samopravnih poslov prenese na okrožja, da s tem polagoma postanejo vsi deželni zbori in satori nepotrebni in da odmorejo. To je tudi v duhu demokratskih načel in strankinega programa, ki zahteva, da se kolikor mogoče široki sloji naroda direktno udeležujejo uprave, čegar v deželnem zboru samem ne bi mogli nikdar doseči. Ta demokrat. misel in zahteva je temelj za postopanje naše stranke v sedanjih vprašanjih, ki se tičejo avtonomije ali centralizma.

== Odklenc naš delavec v inozemstvu. »Journal de Geneve« prinaša o g. dr. Bogumilu Vošnjaku naslednje notico: »Gospod Bogumil Vošnjak, profesor prava na zagrebški univerzi in član jugoslovanskega kluba, je bil ravnar imenovan od ministrskega sveta v Beogradu glavnim tajnikom delegacije kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev na mirovni konferenci. — Gospod Vošnjak je Slovenec. Rojen je bil 1882 v Celju na Štajerskem. Izobren pravnik in publicist, je izdal med vojno več političnih del, med drugimi: »L' Administration des Pays Yougoslaves sous la domination française.« (Uprava jugoslovanskih pokrajin pod francosko vlado). »Un rempart contre l'Allemagne: les Slovincs« (Slovinci, branik proti Nemcem) in francoskim in angleškim jezika o

uvodom g. Ludovika Jaraya in profesorja Jamesa Browna Scotta, »A Dying Empire« (Umirajoča država). Zadnji čas je imel politično misijo v Združenih državah.

— Nekaj o Ivanu Stefetu. De mortuis nil nisi bene! Ako o kom velja to za nesrečnega Stefeta. On, ki je bil med onimi, katerim je zgodovina vžgala za vse čase pečat narodnega izdajalstva, je bil brezdomno najmanj kriv, na ga je zadela morda najtragičnejša usoda. Če velja za koga izmed te družbe izgovor ali zagovor, da je bil zapleten, zavoden, velja to za Stefeta, ki za izkazovalca ta šusterskega družba kot izvršnega časnika in porabnega agitatorja — za se. Kako so svoji čas razni »prvaki« terorizirali in izrabljali take ljudi kot urednike z listom vred pa tudi druge, to nam pokaže brezobzirna in neizprosna politična in kulturna zgodovina, ki nam je brez ozira na levo in desno razkrinkala že razne priznane »velike« naše »duševne voditelje« v vsej nagoti (glej dr. Grafenauerja, Zizgona in dr. Priatelja znane knjižice). In Stefe je bil tudi urednik.

Ne moremo se tedaj strinjati s tistimi dogodki, ki so se baje vršili ob njegovem žalostnem pogrebu. Izmed vseh onih zaslugi on najmanj, da se blati njegov spomin na tak način. Kajti v svojih mladih letih ta nesrečni človek ni bil brez zaslug. »Slovenec« poroča o literarnem društvu »Zadruga«, katero omenja v svoji bibliografiji že Glaser in zdi tudi najnovejša Grafenauerjeva slovenska zgodovina, »Slovenec« pravi, da je Stefe v tej »Zadrugi« navduševalec. Cankarja, Zupančiča in druge, ki je že tedaj pisal za »Slovenca«. Ker sem bil tudi član tega društva skoro od njegovega prvega početka in torej poznam razmere, mi bodi tu dovoljena mala korektura oziroma dopolnitev. Stefe je bil res eden izmed stebrov te »Zadrug«, — saj se je preselila iz svojega posebnega društvenega lokala v Florjanski ulici celo v Stefetovo stanovanje. Toda tedaj, ko je ta »Zadruga« cvetela, je bil Stefe znameniti sodnik »Slov. Narod«, ki ga je tedaj urejeval dr. Majaron. Stefe je tedaj pisal mnogo za »Naroda«, tudi literarne črtice v »Podlistku«, in znanstveni urednik tudi doneske drugih. Bistvenih zaslug si je pridobil za znani šah zaupnih mož napredne stranke l. 1894. V onem času je bila tudi »Zadruga« na višku, in res je, da je bil Stefe tedaj sila idealen in agilen, takorekoč duša društva. O tem, da bi bil vplival na razvoj talenta Cankarjevega ali Zupančičevega ravno Stefe, ne more biti govora. A da si je pridobil s svojim tedanjim delovanjem trajnih zaslug, o tem ni prav nobenega dvoma. Zgodovina te »Zadrug« je nerazdružno zvezana z njegovim imenom. (Več o isti v študiji o »Cankarju« — ponotnik, ki izide v »Ljubljanskem Zvonu«). Ko pa je Stefe od »Slovenskega lista« prestopil v uredništvo »Slovenca«, je »Zadruga« razpadla, in to je bil tudi glavni vzrok njenega razpada. To seveda ne krati Stefetovih zaslug, ki si jih je pridobil s svojim delom v tem društvu, iz katerega so izšli malodane vsi novejši slovenski pisatelji. Toliko objektivni resnici na tih! Besedam, ki mu jih je zapisal dr. Izidor Cankar v »Slovenca«: »Ne spodobilo bi se, da bi mu mi grešni in zmotni ljudje bili strožji sodniki, nego mu pravični Bog« — pristavljamo: Pravični mu bodimo tudi mi! Eno pa je gotovo: tako žalostne usode ravno on med onimi ni zaslužil. Onemu mlademu Stefetu »Zadruga« uhranimo ohranimo blag spomin! Pri bivših »Zadruganah« mu je zagotovljen — dr. Jos. C. Oblak.

— Mir in male države. Mirovna konferenca je začela bagatelizirati male narode in države. Res dela Wilson se vedno ekspozije, ali veliki zavezniki interpretirajo in komentirajo te izjave na svoj način. Človeku se nehoti vsiljuje misel, da Sonnino in Wilson nista prava sodelavca, pač pa da je tvoril Wilson pravo dvojico s Fochom, ko sta začela ofenzivo proti Nemčiji, in sicer eden materialno, drugi moralno. Ta vtis dobi človek skrgo iz vseh francoskih listov, ki kar mrgolijo »petih vesele« in njih sklepov in se vse ostalo omeni samo tako v oklepaju. Vendar pa se tuintam kdo spomni skoro z neko bojaznijo, da so bili v zadnjih petih letih časi, ko se je nekoliko več govorilo o malih narodih in namiguje indirektno, da bi se ti časi lahko vrnil, vrnilo zlasti, če se bo postopalo na konferenci še nadalje po tem načinu. Francoska opozicija to že tudi uvideva. Avgust Gauvain piše v »Journal des débats« z dne 28. januarja pod naslovom »Mir in male države«: »Predvčerajšnja seja mirovne konference ni nudila popolnoma harmoničnega vtisa. V prvem delu so se slišale najplemenitejše besede o tesni solidarnosti vseh narodov, malih in velikih, v mirovnem delu, ki mu bo podlaga zveza narodov. Predsednik Wilson, ki je stalno povdarjal v svojih poslušalcih in govorih v Ameriki pravice malih narodov, je izjavil, da se mora, če se hoče uničiti tudi korenine te vojne, »dovoliti vsakemu narodu, da je svoj gospod in da dela, ne kar hočemo mi, ampak kar hoče sam.« Z nevoljo se je dvignil proti sistemu, ki obstoja v tem, da se »postopa s celimi narodi kakor s kakšnimi lastninami in poroštvom.« Gospod Orlando je bil jako zgovoren o potrebi kooperacije med narodi. Pristavil je celo, da »se še le danes začneta in rodi pravica narodov.« Mi pa smo mislili, da obstoja ta pravica že dolgo in da so smatrali sile, ki so imele interes na tem, da je ne priznajo, da je bolj komoda, če jo zatajajo. Pa navdušenje gospoda Orlando je bilo vsaj za sedaj dobro. Predznamenje. Na drugi strani je Leon Bourgeois pokazal zelo modro, kako je treba vsvariti starije, odgovarjajoče načelom prava in potegniteje v skladu z željami narodov samih. Povabil je konferenco, naj predpiše obvezno razsodišče in potrebe sankcije, da se ukloni vsak skupni volji narodov. Na koncu je povzel misel g. Orlando in slavil »potrebno sodelovanje z ozirom na to nebrojne interese, katerih medsebojna odvisnost po-

staja vsak dan ožja.« — To je bil opogumujoč začetek. Za zaključek je naznanil predsednik konference, da bo imelo v petih komisijah, ki imajo nalogo študirati velika vprašanja dnevnega reda, pet komisij zastopnikov v »direktoriju«, vsaka po dva zastopnika in da bo petnajst drugih sil, takozvanih »za posebne interese« imelo v vsem pet zastopnikov, ki jih naj določijo sporazumno med seboj. Začudenje večine na strani imenovanih petnajst sil. Gospod Huysmans, v imenu Belgije, in potem njegovi tovariši iz vrste petnajstih so po vrsti izrazili svoje začudenje in žalost z ozirom na kontradikcijo med premisami in zaključkom. Kako je bilo mogoče po veličastnem govoru o solidarnosti, enakih pravicah vseh narodov, deliti narode v dve kategoriji, kjer bo imelo pet med njimi po dva zastopnika, vsi drugi pa skupaj pet, tako, da več držav, n. pr. Belgija, Srbija, Rumunija, Grška ne morejo imeti zastopnikov? Gospod Clémenceau je odgovoril, da niso kršeni interesi nikogar, ker se bo lahko vsaka sila uveljavila po svojem zastopniku v vsaki komisiji. Gotovo. Vendar je bizarno, da se zbero z velikim pompom zastopniki cele vrste sil, da se jim naznani, da bodo pripuščeni samo kot posvetovalci. — To postopanje je zlasti žaljivo glede na zvezo narodov. Obžalovanja vredna zmedenost, ki vlada v začetku konference, rodi neizbežno nasprotje in trenje. Ni bilo treba klicati k preliminarjem miru sil, ki se niso bojevale, nasprotno pa bi bilo treba povabiti vse interesirane, da razpravljajo o zvezi narodov. Naravno je, da pet zveznih vesele ne pripusti k svojim posvetovanjem o likvidaciji vojne z Nemčijo Liberije in Nikaragve. Nasprotno pa ne bi bili smeli izključiti nobene civilizirane države od pravičnega zastopstva pri konferenci za zvezo narodov. Če bi bili začeli, kakor smo priporocali neštetokrat, z ustanovitvijo omejene lige narodov, ki bi obsegala sedanjice zveze in prijateljske države, bi bilo logično, da ne bi bili klicali k razpravam drugih držav. Ampak to postopanje so odklonili in so se hoteli takoj postaviti, jako postaviti. Tedaj pa je ne logično, delati omejene komisije, da se posvetujejo o splošnih interesih. — Francija smatra po tradiciji za čast, da spoštuje in brani male sile. To je pravilo njene stare diplomacije. Oba Napoleona sta šla druga pota. Kam sta nas pripeljala, je znano. Treba se je vrniti k tradiciji, ki tvori našo rešitev. Lahko je mogoče, da so države, ki smatrajo za svoj interes, da vzbujajo nasproti nam nerazpoloženje malih držav, ki nam zaupajo. Zdi se mi, da ni pametno, nasprotno, da bi se vdali tem sugestijam.

— Gospod Dubois in istina. V Celovcu se je mudila te dni švicarska študijska komisija pod vodstvom gospoda Dubois. Nemški listi so prišli poročila o tem potovanju, ki ga je g. Dubois napravil iz Celovca v Borovljah. Gospod Dubois pravi, da je že med vožnjo do bil vtis, da se vozi po popolnoma nemškem ozemlju, da je našel na napisih večina nemška lastna imena in da je Stefe prebivalstvo v Borovljah samo 2% Slovencev. Zaključek, da je ozemlje nemško, ker so napisali na javnih in privatnih poslopijih nemški, je popolnoma napačen. Ako bi g. Dubois hotel preživeti le par dni med domačim ljudstvom na ozemlju južno in severno od Celovca, bodisi severno ali južno od Drave, v Borovljah ali njega okolici, bi se lahko takoj prepričal, da govore ljudje med sabo le slovensko in da prepevajo najrajši slovenske pesmi. Ozemlje pa, na katerem je doma ono ogromno število slovenskih narodnih pesmi, kakršno vsak dan lahko najde g. Dubois v zbirkah g. prof. Scheiniga, ozemlje, koder so vsa imena vrelcev, potokov in drugih voda, hribov in gor, gozdov, krajev in vasi skoraj v celoti slovenska, je slovensko in bi tudi ne postalo nemško, če tudi bi celo pokrajino preplepli z nemškimi napisi. — Lastna imena pravih domačinov v Borovljah in v okolici — o tujcih ne govorimo — so vsa slovenska z eno ali dvema izjemama. Gospod Dubois je lahko čital sledeča lastna imena: Minarič, Bazaj, Prešeren, Ogriz, Bernik, Dovjak, Mišič, Antonič, Sodija, Cinkovec, Ovčar, Janc, Zablacan itd. Kdor ima ta imena za nemška, temu je težko pomagati. Po narodnosti in pokolenju so pravi Borovljanci Slovenci. Gospod Dubois v celih Borovljah ne bo našel, ako se potrdi stvar resno in temeljito preiskati, niti ene domače rodbine, v kateri bi ne bila slovensčina še pred 20 leti izključno občevalni jezik. Ako so Borovljanci razen 2% vsi Nemci, kako je mogoče, da je v Borovljah znanih na stotine in stotine narodnih povelj? Kako je mogoče, da obstoja tam slovenska oosojilnica, da si v okolici v razdalji komaj dveh ur še tri druge slovenske posojilnice? Kako je bilo mogoče telovadno društvo »Sokol«, tamburaško društvo »Strel« in podružnica Družbe sv. Cirila in Metoda? — Gospod Dubois zaključuje svoje poročilo s konstatcijo, da ni dobil vtisa, da bi bila pokrajina pred kratkim in s silo pomemčena, ampak da je nemstvo vkoreninjeno globoko v srcu ljudstva. Gospod Dubois se gotovo ni bavil z zgodovino kraja, o katerem piše. Drugače bi moral vedeti, da je bila ljudska šola v Borovljah pred še ne tako dolgim časom popolnoma slovenska, da je na njej učitelj Somer učence poučeval celo v cirilici in koncem šolskega leta izdal slovensko pisano letno poročilo: za časa Janežiča so borovljski dijaki na srednjih šolah v Celovcu sloveli radi izlozrega znanja slovenskega jezika. Borovlje so bile več desetletij središče vsega društvenega življenja v Spodnjem Rožu in slovenski pevci iz Borovlj so življali najboljše ime po celotni slovenski Korotani. Pri otvoritvi novega

šolskega poslopja, ki služi sedaj kot občinski urad, je imel tedaj župan Just otvoritveni govor samo v slovenskem jeziku. Ko je nadučitelj Fugger ustanovil pevsko društvo »Alpenrose«, je pevcem obljubil, da jih bo učil peti nemške in slovenske pesmi. Začetkom je bilo tudi res tako; peti so med drugimi Prešerenovo »Luna sije«; pred par leti so članom imenovanega društva prepovedali govoriti slovensko; čemu je to bilo treba, če so Nemci?

Pred približno 15 leti je postala ljudska šola v Borovljah iz utraktivne popolnoma nemška. Razen nemškotarskega nadučitelja delujejo na njej sami trdi Nemci in Nemke. Ako naj otrok razume nemški jezik, morajo starši, ki še dandanes večina vzgajajo deca v slovenskem jeziku, skrbeti za to, da se pravčasno priuči nemškemu jeziku. Ne preostaja jim drugega, kot pošiljati otroka v nemški otroški vrt. V šolah, v ljudski, meščanski in strokovni, prepovedujejo učencem, med sabo govoriti slovensko; sramotijo pri vsaki priliki slovensko govorico in učijo slovensko deca peti »Wacht am Rheine«, »Bismarcklied« in enake. Poleg učiteljev so vsi uradniki sami zagriženi Nemci iz tujih krajev. Pred sodiščem, na pošti, v davkarjih, na železniški postaji se ne sme govoriti slovensko. Razen »Schulvereina« je »Südmarch« vrtila ogromne svote v Borovlje in naselila tja nemške rodbine. Kar je v Borovljah pristno nemškega, je vse tude in to tuje nemstvo pač tvori morebiti več kot 2 odstotka vsega prebivalstva. »Sokolu« je avstrijska vlada sprva prepovedala korporativni nastop izven borovljskega okraja, nato tudi v Borovljah samih, prepovedala mu je potem krol, nato celo prirerjanje iger v zaprtih prostorih. Župan Ogriz je tekem vojne vse narodne Slovence spravil na fronto, za vojno sposobni njegovi pristasi so sedeli doma. Ko je podružnica »Družbe sv. Cirila in Metoda« priredila veselico v slovenski gostilni, je najel župan Ogriz prepeče iz Celovca in St. Vida, da bi veselico razbili. Leto in leta se je potegovala »Posojilnica v Borovljah« za gostilniško koncesijo, pa vedno zaman. Mnogo bi se se dalo v tem pogledu povedati: z ozirom na vladajoče razmere naj zadostuje to: g. Dubois, ali bi navedenega ravnanja ne smatrali kot nasilstvo tudi v Svcici?

Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Slovenci in Srbi in nemške laži. Na Dunaju izhaja neka »Militärische Korrespondenz«, menda nezakonska hčerka avstrijskega Streiflureiegea »Militärblatt«. Korrespondenca je glasilo avstrijske armade in vseh onih čet, s katerimi smo imeli borbe na severni meji. Ene zadnjih števil privede, da se je mariborska posadka prejšnjeza 47. mariborskega domačega pešpolka med boji umaknila na Lipnico in da se nahajajo pri polku mnogi Slovenci, ki se »vključili« svoji narodnosti. Ravnotam je to tel korrespondenci tudi mnogo volakov mariborskega 26. domačega polka, ki se tudi dopolnjuje z južne Štajerske. Nemec ne razume, da bielo take navedbe njege samega so zohet tudi če bi bile resnične, ker je to nov dokaz, da moramo radikalno napraviti konec stari avstrijski nadvladi in zlorabi našega ljudstva. Višek politične navihanosti je na trditve te korrespondence, da so mnogi merodajni Srbi iz prejšnje južne Ogrske proti združenju Banata in Bačke s Srbijo, marveč da hočejo tesno zvezo s Hrvatsko v federativni ogrski državi z neomejenimi narodnimi pravicami itd. Kdor je kolikoli pozna mišljenje Srbov v vovodinji pa tudi mišljenje tamošnjih nemških kolonistov, temu izjavijo bedaste dunalske trditve samo pomolovale nasmehe. Resno pa je, da so pravilno Nemci po raznih ovinkih takšne vesti tudi v francoske liste.

Šolska konferenca v Dalmaciji. Split, 10. februarja. (Lj. k. u.) Dalmatinski dopisni urad poroča: Po imitativni srednješolskih profesorjev se je sklicala te dni informativna anketa v svrhu ureditve šolstva. Pokrajinska vlada je imenovala svojim delegatom dr. Grisogona.

Kava in čaj za Jugoslavijo. Ogrsko in Nemško Avstrijo. Budimpešta, 11. februarja. »Mazvar« Hirlanc poroča: Dva velika transportna parka sta dospela na Reko s tovorom kavo in čajem za Jugoslavijo. Ogrsko in Nemško Avstrijo.

Nemški velonastniki ne bi radi dali svojih zemljišč Sarajevu. 12. februarja. Voda muslimanske organizacije in član Državnega Veča dr. Halidbe — Hristina je odotoval v Beograd, da izroči vladi memorandum proti nameravani agrarni reformi.

Organizacija nižjih duhovnikov na Hrvatskem. Zagreb, 12. februarja. Večerni listi poročajo: Danes, ko se zbiraio vsi narodni kroji, da čim bolj zastopajo svoje stanovske interese in urede svoje materialne stališče so se zbrali tudi zastopniki katoliškega nižjega klera iz cele države SHS na zaupnem sestanku, da se posvetujejo o cerkvenih in stanovskih razmerah v katoliški cerkvi. Glavna točka je bila sanacija socialnih krivic pod katerimi trpi vsa nižja duhovščina v Jugoslaviji. V tem oziru je bila smrelna cela vrsta reolucij ki bodo služile za smernice celotnega nižjega klera SHS.

Ustanovitev železniške organizacije za Bosno in Hercegovino. Sarajevo, 12. februarja. Tudi se se sestavi začasní odbor železničarjev iz Bosne in Hercegovine ki si je postavil nalogo, da organizira železniško službenstvo teh dežel brez razlike čina in vere na izključno narodnem stališču. Organizacija bo poskušala dobiti na to čim težeje zvezo z železniškimi organizacijami v Srbiji, na Hrvatskem in Sloveniji, da bi se tako čimprej omogočala državna železniška organizacija. Bosanska organizacija stoji na istih političnih odličnostih države SHS.

Prepovedanje za inozemstvo na Hrvatskem. Zagreb, 12. februarja. Tajnik jugoslovanskega odbora v Londonu dr. Jodikovski priobčilo v današnjem »Obzorju« izjavo, v kateri povdarja nujno potrebo, da storimo mnogo več za našo propagando v inozemstvu, kakor smo sedaj. Za propagando se mora brizati ne samo država kot taka, marveč vsaka narodna pokrajina tudi sama zase. Inozemska javnost je o nas in naših razmerah silno slabo poučena. O jugoslovanskih prostovolcih, o katerih se je še pred kratkem pisalo po celem svetu se sedaj ne piše več, kakor da bi jih bila noč pobrala. V več Antantinih državah obstoja mnenje, da kulminira jugoslovansko vprašanje v tem, da dobi Srbija kako luko ob jadranski obali. To napačno stališče so še v zadnjih letih žalibog podpirali tudi razni srbski državljani. Tako je baje n. pr. poslanik Ristić v Rimu izjavil, da par sto kilometrov ob jadranski obali za Srbe nima pomena. Na take izjave in na tem nazaru inozemske javnosti so zidali Italijani svojo imperialistično kampanjo. Tako je zanemarila Rusija naša vprašanja vesled nepoznanja razmer in vesled malomarnosti. Anglija vesled prenapetih računov, in Francija prisiljena po kritičnih vojni in političnih položajih, Naloga naše propagande mora biti, da ob 12- uri popravi, kar se še da te usodopadne zmote.

Ministrski predsednik Stojan Protić pride v Zagreb. Zagreb, 12. februarja. Kakor se poroča iz Beograda bo prišel ministrski predsednik Stojan Protić tekem prihodnjega tedna v Zagreb.

O pogajanjih v Mariboru se poroča z dne 11. februarja: Pogajanja se komplicirajo, ker Nemci svoj pot stavljajo nove izprominjevalne predloge. V glavni točki, namreč glede demarkacijske črte, še ni sporazuma, in sicer se Nemci še niso določili izjavili glede ozemlja zapadno od Lipnice in še ni jasnosti glede Mure. Zdi se, da Nemci pogajanja zavlačujejo nameroma. Jugoslovani so že prvi dan pokazali vsestransko pripriljivost, ki ne more biti večja. Ni v interesu Jugoslovancov, da se brezpolna pogajanja zavlačujejo. Treba je, da se Nemci končno odločijo. Pričakovati je, da bodo pogajanja jutri definitivno končana. — Mariborsko območje polništvio je o današnjih pogajanjih ljubljanskemu dopisnemu uradu poslalo nastopno službeno obvestilo: Ljubljana, dne 11. februarja 1919. Pogajanja med zastopniki Jugoslavije in Nemške Avstrije o demarkacijskih črtah na Štajerskem so se danes v Mariboru nadaljevala. Ker se še ni dosegel popoln sporazum, so se odgodila na jutrišnji dan. Začno se ob 9 zjutraj.

Milan Pribičević. Zagreb, 11. februarja. (Lj. kor. urad.) Povodom vesti, da namerava polkovnik Pribičević stoniti v pokoi in se posvetiti političnemu delu med jugoslovanskim kmetiskim ljudstvom, se je obrnil soodnik Novinarkega odseka do gospoda polkovnika samega, ki mu je izjavil, da je vest resnična. Polkovnik Pribičević je izjavil: Vložil sem prošnjo za vpokojitev. Jaz nisem bil vojak po poklicu in zato, da bi dosegel višjo šaržo, ampak samo zato, ker sem se vedno zavedal, da je osvobodjenje in nienidjenje močice samo z vojaško silo in v potom revolucije. Zato sem do sedaj delal kot vojak in kot revolucionar. Danes je vojaško delo končano. Vsi tako upamo. Sedaj je za to idejo najbolj potrebno politično in kulturno delo med narodom. Kar se tiče prozrama, na čigar podlazi hočem delovati, se bom na vsak način priključil veliki demokratski stranki Srbov, Hrvatov in Slovencev. Zastopal bom v njej nalkrenejše Jugoslovanstvo. Potegetoval se bom za obsežne reforme na korist kmetov za radikalne odredbe v svrhu modernizacije našega javnega življenja. Tudi našo vojsko bo treba zmodernizirati na podlazi demokratskega načela. Več bom mogel storiti kot neodvisen delavec, kakor če bi obdržal uniformo.

Vsi ti so pametni. Zagreb, 11. februarja. (Lj. kor. urad.) Kakor poročajo listi, se bosta dosedaj ločeni podpori društvi hrvatskih in srbskih visokosolcev na zagrebškem vseučilišču strnili v enotno društvo pod naslovom »Jugoslovansko podporno društvo«.

Avstrijski ostanki. Sarajevo, 11. februarja. (Lj. kor. urad.) Narodna vlada za Bosno in Hercegovino je izdala okrožnico, v kateri pozivlja vse učne zavode, kakor tudi vse posamezne učitelje in duhovnike, naj otvore kar največ tečajev za analifabetov. V Bosni je danes približno 80% analifabetov, ker je bivša avstro - ogrska uprava sistematično ovirala razvoj šolstva. Še poslednje leto je bilo 70% šoloobveznih otrok brez šolskega pouka.

Borovljski arhiv v Zagrebu. Zagreb, 12. februarja. V Zagrebu so pripeljali Borovljski arhiv, ki obstoja predvsem iz dnevnikov feldmaršala in drugih važnih dokumentov vseh soških bitk. Arhiv je shranjen v 70 zabojih in obsega vse materialne soške vojne razen zadnjih 4 dni. Teh najvažnejših dokumentov do sedaj še niso našli in te mogoče, da si jih je kdo prisvojitil. Da jih pozneje drago proda ali na da so bili ob splošnem kaosu zadnjih dni avstrijske armade kje izubljeni. Še tekem tega tedna bodo odšli novi vojaški poizvedenci v slovenske pokrajine, ki bodo skušali tudi te najvažnejše dokumente slediti. Dnevnik o soških bitkah je pisal Borovlj sam. Arhiv se nahaja v univerzni knjižnici v Zagrebu, kjer ga pregleduje posebna v to določeno vojaška komisija. Vsi važnejši dogodki in akti se bodo, kadar bodo ves material pregledali obelodanili.

Neodrešena domovina.

Nekavemo! V Idriji je sedaj nastajona kalabreška stotinja, ki je v strah vsem prebivalcem. Nobena ženska ni več varna pred temi »kulturovci«. V kratkem času so ustrelili že 5 žensk, ki se niso hotele udati in zadovoljiti nehotost teh vročkravcev. Dne 5. t. m. so se zrodil v Spod. Idriji žalosten slučaj. Omenjena dne je prišel neki italijanski narednik v Prelovčev hišo na Poklonu. V hiši se je nahajala ta čas edino le Prelovčeva hči Mica. Mena mati je bila ta čas v milnu. To priliko je hotel »odlični« narednik porabiti v svoje nečedne namene in hotel dekle posiliti. Dekle pa se ni hotele udati in

brnilo ne je z vso silo. Narednik pa to je ustrelil v glavo. Umrli je takof. Pogreb uboge žrtve laške pohotnosti so je vršil 7. t. m. ob veliki udeležbi meščanov. Pogreba so se — seveda! — udeležili tudi general s svojim častnikom in vojaško godbo. Stotnica so je močno razburjeno, ter komaj čaka razprli. No, da! »Za opseniti prstostu.« Slični slučaj se ponavljajo in ljudstvo žive izpod italijanskega jarma. To je jare m.

Laške »harlekinade«. Dne 3. t. m. se je vršila v Idriji velika vojaška parada, kateri je prisostvoval nek general iz Trsta. K paradi so spravili vse moštvo, gorsko artiljerijo, strojne puške in oklopne avtomobile. Meščani niso smeli na ulice. Raz hiš, kjer so nastanjena različna povelstva, so planolale laške trikolore. Meščani so se izpraševali čemu ves ta nomp. Kasneje so zvedeli, da se je vršila ta parada v proslavo — zasedbe mesta Idrije. Čutte in strmitu! Ono moštvo, ki je prvo zasedlo Idrijo, je bilo odlikovano. Ali se še spominjate, s kakimi napori in velikimi boji so hrabre laške čete zavzele Idrijo? Da, res ta dorodek bude trajno ostal zapisan z zlatimi črkami v zgodovini 1. armade in hrabre zavojevalce slavne »trdnjave« Idrije bodo še pozni rodovi plemenitega kalabreškega naroda slavili. Harlekin — na lahkih avtomobilih z belimi zastavami, ko že davno ni bilo več ne duha sluha pobegle avstro-ogrskse armade, so se pripeljali v Idrijo!

SLIČICE IZ TRSTA.

Kako dobro so Italijani informirani o narodnostnih razmerah v Trstu.

I. Na križevem potu, ki ga morajo hoditi Slovenci v Trstu, da dobijo potno dovoljenje v »inozemstvo« — Jugoslavijo, pride slovenska dama tudi do pokovnika (colonella G.), starejšega gospoda. Imenuje mu svoje pristno slovensko ime. »Kako, je-li to ime italijansko«, vpraša vljudni gospod. »Ne, slovensko.« »In tako dobro govorite italijanski?« »Seveda pri večini Tržačanov je tako. So Slovenci, a govorijo tudi dobro italijanski.« »Ah, torej tako slabo smo informirani.«

II. Italijanski častniki, ki zahajajo v okolice Trsta, so vsi presenečeni, da se še v neposredni bližini mesta ne sliši več nihov »dolce ste«.

III. Neka italijanska dama v Trstu govori s svojo znanko z obudovanjem o junaštvu česko-slovaških legij. Znanaka Slovenka jo opozori, da so to vendar tisti prej tako zaničevani in obsodovani Slovani, iste krvi kakor Slovenci v Trstu. »Ne to ni mogoče«, odzovevri izobrazena Italijanka, to je popolnoma izključeno. Česlo-slovaki so latinsko plemo, kakor mi, le da govorijo svoj poseben jezik.

IV. Znan italijanski škof s Primorskega se gre pokloniti k guverneru Pettiti di Roreto. »Ekselencija, treba zopet vnelati slovenske pridvice v cerkvi, ker ljudstvo jih zahteva.« »Seveda, seveda, odzovevri guverner, vnelite povsod zopet slovenske pridvice, še več kakor poprej. Tudi tu v Trstu hočem urediti, da se zopet slovensko pridruže. Tako pridobimo ljudstvo za se.« Škof: Eih, 70.000 jih je, ne moremo jih kar tako potlačiti. (Dražoceno priznanje.)

V. V Gorici se pogovarja italijanski častnik v civilu vseučiliški profesor za italijansko filologijo na neki znani italijanski univerzi. »Čudno, čudno,« pravi profesor, saj vendar poznam natančno vse dialekte, ki se govorijo v Italiji od Sicilije pa gori do Alp, a tega narečja tu ne razumem.« Prijatelj ga opozori, da to, kar se govori v Gorici ni italijansko, temveč slovensko. Kako, to ni mogoče, to mora biti gotovo kak poseben italijanski dialekt, saj je vendar v vseh uradnih izjavah, da se tu govori le italijanski.

Nov interniranje. Dr. Ludovik Jenko, občinski in železniški zdravnik v Aidovšćini, je v času, ko so se snovali Narodni sveti v naši domovini, prevzel predsedstvo Narodnega sveta v Aidovšćini. Med umikom avstro-ogrskse armade je z drugimi odborniki skrbel, da se je Aidovšćina kolikor mogoče obranila škode, posebna naloga je bilo čuvanje velikih municijskih zalog. Ko so prišli Italijani, je z zupanom vred, kakor se je zgodilo to po vseh drugih krajih, vložil protest proti okupaciji. Nato se je Narodni svet prostovoljno razšel. Kraljevni poveljnik v Aidovšćini, neki stotnik italijanske armade, je od prvega trenutka nastonal skrajno brezobzirno trzal slovenske zastave in datil preiskovati tudi hiše, ali nimajo ljudje morda kaj skritega; šli so pri tel preiskavah tako daleč, da so celo odpirali podove v hišah. 29. decembra 1918. je dr. Jenko bil sprejet radi boleznij v tržaški sanatorij, kjer je ležal do 4. februarja 1919. Že ves ta čas so prihajali v sanatorij karabinerji poizvedovat po njem in tudi njega izpraševati 4 t. m. je bil pozvan na karabinerski oddelek, kjer se mu je vročil ukaz, da se mora do 9. t. m. prijaviti v Civitavecchio v Italiji v svrhu internacije na Sardiniji. Dr. Jenko še ni ozdravel; ne samo, da je vesled boleznij oslabil, ampak bil bi tudi potreben daljšega specialističnega zdravljenja. Guvernatore je prošnjo, da bi se dr. Jenku dovolilo oditi na Dunaj, oziroma definitivno zapustiti zasedeno ozemlje, odklonil.

»Goriški Slovence«. O narodni dostojnosti piše »Goriški Slovenec«, ki za plačeno italijanska okupacijska oblast, katera dan na dan na najnesramnejši način svaja narodno dostojnost v najeršem svazu nam kaže italijanski značaj okolnosti, da list govori o narodnosti, da »narodnost mora biti vsakemu človeku navedena stvar«, v istem hipu ko hoče goriški deželi zhrustati slovensko lice. Izjavia: »Delimo tako, da ime goriški Slovenec bude enako najboljsemu izmed slovenskih plemen.« Gotovo je, da bo ime goriškega Slovenca čislano in da bo v čast Slaviji ali to se bo zgodilo le pod Jugoslavijo. Italijanske rožnate besede, za katerimi tiči bodoče trnje, so bile zaman izgovorene. Narodno ponosen se naš goriški Slovenec in ob tem ponosu se bodo razbile vse italijanske vabe — O šolskih zadevah v priobčute noben članek, rekoč, da so bile doslej odrite na Goriškem nekatere slovenske šole. »Druge so še zmirar zaprte, ker so šolska poslopja poškodovana ali kar manjka učnih meč.« Kako pro-

drzna laži! Kjer so šolska poslopja, so jih zasedli italijanski vojniki namenu, da je poduk onemogočen, kjer jih tam ni šole pa četudi bi bilo na razpolago drugo poslopje, kjer pa so odprli »slovensko šolo«, so to odprli s poskusom, da bi pričeli otroke pošiljati v tujino. Poostanjanje s učiteljskim osebjem je skandalozno. Vse to, kar piše »Gor. Slovenec« o šolskih zadevah, je v največjem nasprotju z dejanskimi slovenskimi razmerami. — Pod naslovom »Prvi uspehi« piše »Goriški Slovenec«, da je dobil nekaj naročil za dežele (na prisk seveda), dobil je pa tudi nekaj pisem, polnih sovraštva in razžaljenja. Pravi, da nasprotujočim točnikom proti delovanju »Gor. Slov.« je več kakor opravičena z njih stališča. To je na res. Resnica mu je ušla iz peresa. Ti ranskemu italijanskemu delovanju nasprotuje vsa Goriška. To delovanje bo italijane še drago stalo.

Ves pošten Velikovec za združitev z Jugoslavijo. Deželna vlada za Slovenijo je prejela iz Velikovec dopis, ki pravi med drugim: Način, kako so nemški spremljevalci ameriško komisijo pri njenem drugem posetu v Velikovec polizkušali »informirati«, je nas Slovence in slovensko mislečim Nemcem tako vznemirilo, da si usojamo, se enkrat prošiti pomoči. Nemci se niso bali nobenih sredstev, da bi dobili večino ter so skušali popolnoma slovensko prebivalstvo v okolici z razdeljevanjem sladkorja, kave in drugih stvari pridobiti za se. Na ta način so hoteli vzbuditi v komunistični populonma napačno naziranje, da je okolica nemška. Ljudi, ki niso nikdar nemško govorili in ki jezika sloh ne razumejo, so kratkoma naredili za Nemce, da bi tako mogli komisiji predložiti pokrajino kot nemško. Ko bi bila komisija obiskala Velikovec kako nedolgo dondne neznanezanje, bi komisija ne slišala niti besedice nemške. Prosimo torej, da storite vse, da postanemo v jugoslovanski državi. Velikovec, ki Nemci so že pričeli hujšati vojaško, naj bi v morebitnem boju ne strelalo.

Slovanski svet.

Češki kandidati na Dunaju in na nižjem Avstrijskem. Dunaj, 11. februarja. (Lj. k. u.) Glasom Dun. kor. urada poroča: Češki poslanci so postavljeni v vseh dunajskih volilnih okrožjih svoje kandidate istotako tudi na vseh kmetijskih občinah na teritoriju nižje Avstrije. Kakor vse kaže, se bodo Čehi udeležili volitev v Nemški Avstriji.

Zavezniki.

Ni malo! Berlin, 10. februarja. (Lj. k. u.) Glasom Dun. kor. urada poroča: Vse belgijske časopise priobčuje nabrže očitno vest, da bo Belgija zahtevala od Nemčije 10 milijard vojne odškodnine.

Ostrelji pogori za Nemce. London, 10. februarja. (Lj. k. u.) Glasom Dun. kor. urada poroča: Daily Mail: Foch se ima pri vsaki obnovi premirja boriti z novimi dvomnostmi in izgovori. Položaj vzbuja zlasti na francoskem nepriljetne občutke. Ako se mora premirje znova obnoviti, bodo aliranti Nemčiji stavili nove pogoje, ki jih bo sicer Nemčija sprejela, a skoro gotovo ignorirala. Da se to onemogoči, bi bilo potrebno zasedati na vr. Essen. Nevarnost na se mora prenehati samo s takojšnjo demobilizacijo Nemčije. Za vzdrževanje notranjega mira, zadostuje Nemčiji samo majhna izvežhana četa. To bi bilo vse, kar se lahko dovolji Nemčiji.

Nemške vesti po raznih ovinkih. Frankfurt ob Meni, 11. februarja. (Lj. k. u.) Glasom Dun. kor. urada javlja »Frankfurter Zeitung« iz Geneve: Pogajanja vojne sveta o premirju z Nemčijo so se nadaljevala v ponedeljek. V svojem uvodnem članku prizna »Temps«, da je med vladami velesil veliko nasprotstev. Zahteve, ki naj jih stavi Francija so postale dvomljive. V pariskih političnih krogih je 9. t. m. krožila vest, da so operacije maršala Focha dosepele do takih težkih, da se je bati razpora med maršalom Fochom in Lord Milnerjem, ki zastopa Lloyd Georgeja v predsedstvu angleške delegacije. Tiskovni urad francoskega vojnega ministrstva je razglasil zvečer dementi o razpору med Fochom in Milnerjem radi zahtevane zasedbe tvornic za orožje v Essenu. Priznava pa potem, da je bilo precej nesporazumljenja o nekem vprašanju zaradi vojaške varnosti Francoske. Očitno je, da je naziranje maršala Focha glede rekvizicije Kruopnovih tovarov in izročitev vsega materiala nemške artilerije, našlo mnogo ugovorov.

Vojna odškodnina. Pariz, 11. februarja. (Lj. k. u.) Glasom Dun. kor. urada javlja Agence Havas: Komisija za odškodnino je v ponedeljek pod predsedstvom Klotza zborovala ter razpravljala o načelih, pod katerimi naj se zahteva odškodnina. Klotz je potem omenil o nekem delu. Ki ga je leta 1916 izdal nemški generalni štab in ki dokazuje sistematičen značaj opustošenosti, ki so se izvršili v francoskih industrijskih podjetjih.

Za odškodnino. Budimpešta, 11. februarja. (Lj. kor. urad.) Čehoslov. tisk. urad poroča: Glasom »Az Estevog« poroča iz Rotterdam: Javila »Daily Telegraph« iz Pariza: Francija namerava Renske provincie imeti zasedene, dokler Nemčija ne poplača vojne odškodnine.

Mirovna konferenca.

Mednarodno posojilo. Lugano, 10. februarja. (Lj. k. u.) Čehoslov. tisk. urad poroča: V rimskih bančnih krogih se govori o pogajanjih za veliko mednarodno posojilo, ki je določeno za cilje zveze narodov. S tem posojilom se bodo podpirale nove države, kolih finance so po vojni najpogostejše trpete.

Velike oči. Lyon, 11. februarja. (Lj. k. u.) Brezlično. Pivši nemški poslanik v Washingtonu grof Bernstorff je leta 1914 v znameniti pogoj premirja, katere bi Nemčija v primeru zmave bila narekovala Franciji. Ti pogoj bi bil nastopil: 1.) odstoj vseh francoskih kolonij; 2.) odstoj pokrajin severne Francoske; 3.) odškodnina 10 milijard; 4.) odprava carine za vvažano nemško blago v Franciji za dobo 5 let; Nemčija si pridrži pravico, razveljaviti tarife za vvoz francoskih proizvodov v Nemčijo; 5.) Francija se odovne za 25 let obvezni vojaški službi; 6.) vse francoske trdnjave se pomikajo; 7.) Francija izroči Nemčiji tri milijone pušk, 2000 topov in 40.000 konj; 8.) nemški patent v

Franciji se štiti s posebnimi zakoni; 9.) Francija se mora odpovedati zvezi z Rusijo in z Anglesko; 10.) pač pa mora Francija za dobo 25 let stopiti z Nemčijo v zvezo.

Nadaljevanje predkonferenc. Pariz, 10. februarja. (Lj. k. u.) Glasom Dun. kor. urada poroča Agence Havas: Danes je zborovala samo komisija za zvezo narodov. V petkovi in sobotni seji se je bavil najvišji vojni svet z vprašanjem demobilizacije in razoroženja v Nemčiji, da se ji onemogoči nadaljevati sovražnosti, ako bi jih sploh kedaj nameravala pričeti. V to svrhu so aliranci pri nemški komisiji za premirje v Spaaju soglasno protestirali proti neizvedbi gotovih določb in izjavili, da morajo zahtevati podatke o zalozah vojnega materiala, ki se sedaj še nahaja v Nemčiji, ali pa je še v delu v tovarnah. Skoro gotovo je, da bo vrhovni vojni svet zahteval izročitev velikih množin vojnega materiala, topov, letal in strojin. Razen tega bo višji vojni svet obravnaval vrašanje o pošiljavi ententnih čet na poljsko mejo in o blokadi. Ako ne bodo mogli podpisati premirja pred 18. t. m., tedaj se nadaljša sedanja dogovor za nekaj dni, dokler se ne odobri besedilo nove pogodbe.

Iz Avstrije, Madjarske, Nemčije, Turške.

Koalicijska vlada v Nemčiji. Berlin, 11. februarja. (Lj. k. u.) Glasom Dun. kor. urada poroča: Berliner Tageblatt, da je sedaj nedvomno, da bo v vlado vstopilo 7 socialdemokratov in 7 članov meščanskih strank. Urad za vnanje stvari si pridrži nevtrale grof Brockdorff - Rantzau, centum in demokratsi si pridržijo tri sedelce.

Posledice. Berlin, 11. februarja. (Lj. k. u.) Glasom Čehoslov. tisk. urada poroča listi, da je bivši nemški prestolonaslednik nevarno obolen.

Senzacionalna odkrija o revoluciji. Spartakista. Haag (Hid). »Manchester Guardian« donaja iz Nemačke napadna odkrija o rovodu i svrhi zadnjih revolucij nemških Spartakista. Tek sda je oblaščeno, da čitela buma nje ništa drugoz bila. Nezo puč monarhistična Stranka monarhistična, koioi su se tri četvrtine častništva priključile, vodila je revolucijo, bez da su Spartakiste došli do spoznanja, da su jedino oruđe monarhistična. Buma trebala je kraj borbe proti Poliak i Boševiča dokazati neobhodnu potrebu uzostave nove silitne voiske, koja bi zatim proti zanašnim vlastima krenuti imala. Vodie ovog pokreta, na celu im sam Hindenburg, računaju pri tome za nezadovoljstvom u zemljama entente Veliki broj agitatora deluje u zanosiednutim predtelima, da uzroči i podarije nezadovoljstvo mediu četama entente. Sadržana nimačka vlada nemoguća je napram toj struji. Što se u Nemačkoj sda odierava nje ništa drugoz nego obćenita mobilizacija. Neizmjerne množine topova, oružja i municije skupljaju se što zangleonom, što iz odnosnih tvornica, koje obzirom na nezaposlenike dalje rade. Stara pruska disciplinla onet se u vojski uvadja, a naitoše imstvo za ove zakušne dodocije pruža prvotičnuf ton nimačkog izvanškog ureda i službene štampe proti ententi.

Italija.

Nemiri v Rimu.

Lugano, 11. februarja. (Lj. kor. u.) Glasom Čehoslov. tisk. urada so republikanci v Rimu v nedeljo priredili obhod v praznovanju 19. februarja 1870. t. ko se je v Rimu slovesno izklicala republika. Na Janikulu sta govorila oolanka Pace in Berceolini. Na trgu Della Carritte so demonstrantom nasproti stonili stražniki karabinjeri in pehota. Pri sponadu sta bila dva demonstranta težko ranjena.

Razgled.

Konec mednarodne soc. konference.

Bern, 10. februarja. (Lj. k. v.) Dun. kor. urad poroča: Mednarodna socialistična konferenca je danes zaključila svoja posvetoovanja.

Pričetek blagovnega prometa. Washington, 11. februarja. (Lj. k. u.) Poročalo, da je dovoljeno Norveški, Švedski, Danski in Holandski uvažati blago v zelo velikih množinah za potrebe svojeze prebivalstva. Prepovedan pa je tem državam še nadalje izvoz v sovražne dežele.

Lahi in Nemke. Meran, 11. februarja. Ravnatelstvo deklariše trgovske šole v Meranu se je obrnilo na italijansko vojaško povelništvo s prošnjo, da naj častnikom prenove nesramno približevanje čolencam zavoda. Italijanski povelnik je odgovoril ravnateljstvu nemške trgovske šole da je sicer spornočel zahtevano italijanskim častnikom, da na se mu zdi stvar zelo čudna, ker italijanska dekleta v takem slučaju ne pa sama vedo, kaj jim je treba storiti ne pa tako kakor nemška, za katerih moralo se mora zavzeti vojaško povelništvo. Menda obeh ni mnogo nrida.

Plen — nazaj! Lugano, 11. februarja. Semkaj je dospelo 13 razgovorov raznih slik in umetnin, ki jih vrača Nemška Avstrija Italiji. Te umetnine je odnela biva avstro-oseka vlada iz južne Tirolske za časa vojne na Dunaj, od koder se sedaj vračajo na svoje mesto. V kratkem bodo lospeli v Lugano še večji transporti takih v Benečiji zaplenjenih umetnin.

Romuni — brati Lahov?

Praga, 11. februarja. (Lj. kor. ur.) Čehosl. tisk. urad poroča: Jugoslovansko poslanništvo prosi za obliavo nastopne vesti: Romuni so v državah alirancov in nevtralece razširili vesti o činih srbskega terorja, ki so se brlo dogodili v Banatu. V tem zmislu so Romuni vojaškim mislim zveznih držav v Bukarešti izročili poseben memorandum. Vse te vesti so povsem neresnične. Okupacijska vlada se mora kaitada brigitati za red in disciplino, zlasti če gre za okolice, kakoršno so zasedli Srbi, kjer so se namreč po odhodu avstro - ožrskih oddelkov pojavili sumljivi znaki. Klub vsemu v vzhodnem Banatu, kolikor so ga zasedli Srbi, ni bilo nemirov, dokler niso tja prišli iz tujine tiskaj poslani hujšaki. Za tui

potem so arabe oblasti nastonale tako, da jim je ameriška misla izrazila pohvalo in priznanje, kar treba beležiti v interesu rosnice.

Pokrajinske in dnevne vesti.

Dr. Ivan Susteršič se seli. Iz Brna nam javlja prijatelji vest, ki je sama na sebi prav malo pomembna, ki pa vendar utegne vzbuditi zaeno z žalostnimi spomini naše narodne eramate tudi neko izvesno širše lokalno zanimanje. Zli duh slovenske politike, bivši nekronani kranjski voivoda in sedaj od celera naroda obsojena personifikacija avstrofilije pri nas, dr. Iv. Susteršič, je zaprosil češko vlado za dovoljenje, da se sme na stalno bivanje preseliti v Brno. Tam torej namerava ta nesrečnež naiti zavetja in kotiček, da razmišlja o minljivosti veličine in o nevedržnosti politike, ki je zgrajena na krivici.

Uzled naše domovine. Pelial sem se iz Ljubljane proti Pragerakemu v Hrastniku je vstopila patrulja, ki pregleduje poine listine. In tukaj izpregovori član te patrulje k nekemu politiku tako-le: »Vi nimate bewiligung, morate iti z raizenosom na becirshauptmanschaft, da Vam raizenas abstemolajo!« Človek mora strmeti! Dotični uradi, ki nameršajo ljudi, bi vendar morali skrbeti za to, da zlasti pri obveščanju s tuici uporablamo samo ljudi, ki se svojeza nosla zavajajo. Postali smo svobodni. Toda, kako radi nam v svoji hudobnosti očitajo naši sosede Nemci in Italijani, da nimamo razviteza lastneze jezika; ali tim bomo mi še pomagali? Čehi so nainrelo odstranili vse, kar bi le malo moglo spominjati na bivšo avstrijsko tlačanstvo, ali je treba nam še koketirati z nemščino, ki nas je tlačila od mladih let k dnu? — Zgorajšnji slučaj ni edini, takih zmalih grehov je v naši domovini natrošeno vse polno! Kakor na občeuno s tuici, tako mnenje bodo imeli o nas; torej sami moramo skrbeti za naš ugled! — Več pozornosti, to ne stane nič! (To bo pač tudi nalozna naše inteligence, da pazi i na sebe i na takšne grešnike, ki jih mora takoi vkoriti).

Čiščenje. Deželna vlada je izdala naredbo, s katero se vsem notariem na neredem ozemlju odvzema dotedanje poverilo, nodeljeno jim od prejšnje sovražne vlade. Notarji, ki žele prakso izvrševati še nadalje, morajo do konca teze meseca ponovno zaročiti za novo, katerega na ne bodo več dobili notari, ki za službovanje na slovenskem narodnem ozemlju niso sposobni. — Višji šolski svet SHS v Ljubljani je odlošil od službe Franca Klčka, šolskega voditelja pri Sv. Jerneju nad Muto ter tja namestiti Ivana Verbiča.

Uradni list deželne vlade za Slovenijo. Številka 49 od 11. februarja obavlja naredbe deželne vlade, s katerimi se imenujejo sosveti vladnim komisarjem v Celju, Mariboku in Šoštanju, izpremembe v osobiu, poziv učitelstvu zlasti tudi beguncem radi ureditve plač in doznačenja dražinskih doklad, izpremembe pri postajah za nadzorovanje zozdov razvelja za babice, razvelja o raznih naemih v Rozaški Slatini ter celo vrsto drugih objav, oglasov, razpisov, razglasov itd.

General Franchet d'Esperey in Jugoslovani. »Udiedinienec, list ingoslovanskih demokratov na Cetinju, prinaša posebno izdanie, v katerem pod naslovom »Dobro nam došao sine velike Francuske!« v našem in francoskem jeziku navdušeno pozdravlja generala komandanta Franchet d'Espereva kot posebno naklonjenega našim narodnim težnjam. Ostali del lista je popolnoma francoski in namenjen številnim francoskim četam v Kotoru in sploh na našem tuzi. Pozdravljamo ta razumni primer, kako treba goiti dobre in priateljske stike z predstavnikii teze velikega naroda, Franchet d'Esperev se tudi tolo zanima šneielno za Slovence in za našo francosko-slovensko organizacijo, kateri je obliubil naitudinejšo stvarno pomoč. Ze ta mesec pridejo v Ljubljano na posebno povelje generala ne samo potrebne francoske knjize in časopisi, marveč tudi vojaška misija 4 častnikov z nalozro, poglobiti medsebojno spoznanje in razumevanje.

Lahi v Ljubljani. Skoraj ga ni dneva, da ne bi srečali ali videli na ulici ali v kakšni kavarni častnika naše »prelubljenec« sosedo ki svoio »kulturo« že tri mesece našim zavednim slovenskim in hrvatskim bratom ob Jadranu vtenajo v glavo. Kaj bi se zerdilo v jugoslovanski častnikom, ki bi se hotel — beri hotel — sprehati v uniformi v ulicah — ne v Rimu. Bog nas obvarui! — recimo v našem Logzatu?

Odvora pač ni treba. Naša potrežljivost je pač do skrajnosti vzorna, da ona je idealna! Nobeno kristiansko bitje pa, mislim, ne more zaponasti da se v jugoslovanski Ljubljani še naide duša, ki se una v društvu teh kulturonocev na svetlo, na ulico? V nedeljo sem videl v društvu dveh »častnikov-kulturonocev« sprehatiač se v Tivoliju — torej ne v kakšni »komisijski ali drugi službi« — gosnoda v civilski obleki. Reklo se mi je, da je uradnik tužne železnice. Včeraj sem imel čast srečati karabinerskega častnika v društvu dekleta, ki je nemško govorila z njim, toraj ni Lahinja. Vrašam iavnost: Imali človeški jezik za tako obnašante izraza? Menim in čutim, da je za to »brezmeina podlost« ali »kratino izziivanje« še veliko preblaz izraz. Sedaj, v tem strašnem, žalostnem času za nas ko ta narod nesramno grabi po naših krajih, ko — rekli bi, s nairafiniranimi sredstvi španske inkvizicije preganja in duševno in telesno trnči Slovanstvo v nesrečnih zasedenih krajih, ko neopisljivo surovostjo zatira vse, kar nosi slovanski značaj, ko s lažmi, katere nainpoštenje duša ni v stanju izumiti — v celi svet vpiše pobita celo Jugoslovansko in ga črni, se mora na ulici — gosnoda moja, na jugoslovanski ulici — zastonnike naših krovosovov v privatnem društvu gledati? To gre na vendar čez vse mero. Taki »narodni« zavednost se pač mora celi svet diviti! Ali res nismo zmoini se zdržati in preprečiti tako izsiivanje celera Slovanstva? Ako se še morajo positi gosnoda »predentec« »orohafalac« so vo Ljubljani — žali Roci — nemotno, debre, naj volja! Ali do se ne moremo

pliti na prate tistip, ki se upajo privatno na ulico v društvu našega največjega sovražnika in to ravno sedaj, to — gosnoda moja — ne morem razumeti! Ali nismo toliko kulturni ali pa nimam toliko — oselovske potrežljivosti.

Snežna predstava v opernem gledališču je morala odpasti, ker so neznanzi zlikovci porezali vrvi kulis. Moralo imeti pač posebno veselje! Sprememba imena. Poštno ravnateljstvo naznania, da se imenuje »Podplat pri Poličanah« od sedaj naprej samo »Podplate«.

Slovenskim visokošolcem. Iz Zagreba sporočajo, da se morejo oni ucoslovanski visokošolci, ki so bili izključeni iz nemških visokih šol že sedaj brez izjube semestra vpisati na zagrebški univerzi.

Razviti ustanov. Za leto 1917 in 1918 se bodo podelile sledeče Karol baron Wurzbachove ustanove za invalide in hirale: a) šest ustanov po 120 K za Ljubljance; b) šest ustanov po 60 K za rotake iz Kamnika, Homca ali Jarš, in c) šest ustanov po 60 K za rotake iz Vintarjeva v občini Šmartno pri Liti. Pravico do teh ustanov imajo v prvi vrsti ubožni vojaški invalidi iz imenovanih krajev od strážmoitra ali narednika nizdol, ki so lenega vedenja in vsled v vojni zadoblenih ran nezmožni, da bi se sami mogli preživeti. Ako bi se za omenjene ustanove ne zglasilo zadostno število vojskih invalidov z opisanimi lastnostmi, tedaj imajo pravico do njih tudi drugi reveži iz imenovanih krajev, ki so lenega vedenja in se radi boleznj in starosti ne morejo sami preživeti. V obeh slučajih je dokazati sodniško neomadeževanost prosilec. Prosnte naj vložijo prosilec iz Ljubljane pri marštratu stolnega mesta Ljubljane, drugi prosilec na vsak pri županstvu svoje občine in sicer najkasneje do 8. marca 1919.

Dva velika shoda sta se vršila 9. t. m. v Snod. Dravogradu in Trbonjah v marenberškem okraju. Na obeh shodih je bilo no več tisoč udeležnikov in so bile sprejete resolucije v katerih se protestira proti nohlennosti Nemcev po koroški zemlji in proti italijanskim nasiljem.

Iz Rozaške Slatine nam pišeio: V Rozaški Slatini se še vedno nahajata znana nemčurska zaprizenca, bivši šolski vodja Leidner in bivši nadnoštar Mitterhammer. Oba še vedno pridno zabavljata čez Slovence in Jugoslovane snloh. Baie ostanele še deli časa v Rozaški Slatini. Zednji čas bi že bil, da gresta tja kamor spadata, to je v Nemško Avstrijo.

Iz Mirne na Dolenskem nam poročajo, da se je 9. t. m. vršil dober obiskani gosnodarski shod, na katerem se je poročalo o nomeni elektrike v gosnodarskem in kulturnem življenju ter o projektu podaljšanja železnice Trebnje-Krmel do Sevnice. Sprejeto so bile razne resolucije v tem smislu.

V Poličanah se je vršil v nedeljo, 9. t. m. ustanovni občni zbor krajeve organizacije JDS, kateri je bil izvoljen g. Fran Vodenik, trpovec in posestnik v Poličanah, za predsednika. Isti dan se je vršil v Poličanah tudi politični shod.

Iz Tonlie na Dolenskem nam pišeio: Pred kratkim je bil imenovan v Toplicah tamonšni župnik za častneza občana Tonliške občine. Zastoni smo ugibali kake zasluge bi moral imeti ta vneti prišast Susteršiča in ntegoze »Resnice« za občino. Končno smo le izteknili, da mu je obč zastop. nodelil častno občanstvo na prošnjo Marijine družbe, ne da bi mogel nasteti kake druge zasluge. Ta častni občan bo menda ravno tako odletel, kakor razni drugi častni občani drugie: za pristaje biveze deželneza glavarja častno občanstvo ni, če je to bila nitihoa edina zasluga.

S koroške fronte pošiljato pozdrave vsem prijateljem in znancem četovodia Kočevar Jernei iz Loža, desetniki Pirc Franc iz Domžal Sinigoi Ernest iz Volčje Drazge, Bohine Stefan iz Kamne gorice, Vinter Mihael, Novo mesto nodedsetniki: Perzel Aloizij iz Dovja, Sinkovec Viljem, Glince, strelci: Albreht Franc, Hotederska, Košta Feliks, Volčja Drazga, Savelt Josip, Zagorice, Tomše Matevž, Nemilja, Cvetko Ignac, Kma korica, Dobrila Marko, Pazin, Runnik Andrej, Godovič, Petrovec Jakob, Trata, Stergule Marjtn, Spodnja Idrija in Kočevar Franc, Stari trg.

Gospodarstvo.

Posvetovanja o ureditvi naše valute in državnih financ. Včeraj je bil, kakor smo že poročali, v Ljubljani g. dr. Nedeljkovič, glavni inspektor finančnega ministrstva v Beogradu. Bil je pri poverjeniku za finance dr. Kučkovcu v uradu ter pri zastopnikih bančnega konzorcija in Kreditni banki ter se je povsod obširno v daljših konferencah razgovarjal z našimi funkcionarji in zastopniki o valutnem vprašanju. Njegovo stališče je, da si mora naš narod (država) vsekakor pomagati sam in da se moramo predvsem varovati preplave tujih bankovcev. Vsled tega je potrebno, da poleg uradov in denarnih zavodov celo občinstvo sodeluje pri kontroli, da se sklenjene naredbe striktno izvršujejo in lastnem interesu vsakega poedince, če tudi je to marsikje združeno s trenutnimi težavami. Pričakovati je tekorn dveh mesecev, da bo izdan naš novi papirni denar v dinarski vrednosti, ki bo, kakor upajo vsi strokovni, trgovski in vsi proizvajalci in konsumentski krogi, znatno pomagal v našo denarno potrebo, ki jo pririvlja ta nadaljno izvrševanje, dokler ne bo naša novčna tednica postala jednakovredna s frankom. Glede doznačnega obrata in preskrbe denarja za tekoče izdatke naše samouprave so denarni zavodi dobili zadovoljiva pojasnila in pooblastila.

Finančni minister dr. Raša o ureditvi finančnih vprašanj na Češkem. Dunaj, 9. februarja. »Neue Freie Presse« prinosa uvodnik, v katerem poroča dr. Steiner o pogovoru s češkim finančnim ministrom dr. Rašinom. Dr. Raša je med drugim omenil: Češko - slovaška država pod nobenim pogojem ne bo prevzela dolgov, ki so jih povzročila avstrijska vojna posojila. Ta vojna posojila so bila češkemu ljudstvu usiljena in so jih morali prizadejti svoji volji podpisavati. Pa tudi sicer se je silno malo vojnega posojila podpisalo na češkem teritoriju. Češke posojilnice so od svojega premoženja oddale samo 14% za vojno posojilo, na tudi teh 14% danes ni več v čeških rokah, marveč so se ga podpisovalci kakor hitro mogoe zopet iznebili. Čehi investicij vojnega posojila sploh niso bili deležni, kvečjemu bi se dalo vse z 2% konvertirati. V Nemški Avstriji se je velikansko razvila vojna industrija in zaslužili so v Nemški Avstriji kolosalne svote. Razvile so se povsem nove vojne industrije, ki so cetele posebno na nižjem Avstrijskem. Ko je vojno ministrvo od polomu ustavila plačila, so imele vse češke dežele, to je bivša Češka, Moravska in Šlezija skupno terjatev v znesku 400 milijonov kron, med tem, ko je Spodnje Avstrijsko imelo terjati nad 1 milijardo kron iz tega dejstva je razvidno, kdo je imel med vojno največji dobiček, in samo ob sebi razumljivo je, da bodo morali tudi oni, ki so največ zaslužili tudi največ plačati sedaj, ko se treba kriti vojno posojilo. — Na vprašanje, ali smatra zgisanje bankovcev ter uvedbo prisilnega kurza, kakor se je to storilo v Jugoslaviji, za umestno, je odgovoril minister, ne. S tem, da se je uvedel prisilni kurz, se je kurz krone znižal. Čeprav bo imela zlasti Hrvatska, oziroma Banovina s tem največjo izgubo, ker je med vojno za svoje produkte dobila silno veliko denarja v svoje roke. Take ali podobne akcije pri nas ne bomo upejali. Rešitev našega valutnega vprašanja si mislim popolnoma drugače. Skušali bomo kurz krone dvigniti. V ta namen bomo ustanovili v Prazi devizno centralo ter na ta način pristili inozemske borze, da bodo prinašale tudi kurz krone v Prazi. Z raznimi akcijami bomo kurz krone tako dvignili, da bo na inozemskih borzah notrala praška krona mnogo višje, nego dunajska. Škafal bomo krono nacionalizirali, v ta namen bomo denar, ki kurzira po naših zemljah označili, prisilnega kurza mu pa ne bomo dajali. Zlata v kritje naših bankovcev bomo dobili iz Holandske in sploh iz inozemstva. V kritje emisije frankov je dovolj zlata in srebra, kakor tudi inozemskih valut, posebno ameriškanskih dolarjev mnogo v naši deželi. Finančni položaj naše republike se mora sediti optimistično. Naša dežela je bogata. Surovine, kakor sladkor, katerega imamo za več nego 1 milijardo žo popolnoma gotovega in orioravljeneza za izvoz, tvorj naš zlati zaklad, iz Slovaške dobimo les, ki ga nuno rabita Italija in Holandska. Tudi premoza imamo dovolj pripravljenega za izvoz. To so trije naši glavni predmeti za izvoz. Prozele bomo izvažali izdelke tekstilne industrije, steklo in porcelan. Pri katastrofalni mobilizaciji so se na Dunaju razpečali predmeti v milijonih vrednosti za malenkostno ceno. Češko ljudstvo teh dohnot ni bilo deležno, a je pridno in dežela bogata, tako da je bodočnost našera denarnega vprašanja preslati v ugodni luči.

Naše graditeljstvo. Posledice rata, kaj i nestlačie gradiva i robe, koja če bez sumnje ioh neko vrijeme potpisnule su graditeljstvo u poznadnu. Kako je ali normalni socialni razvitiak kaj i privredni život usko vezan na graditeljstvo, tim više snda gdje našu novu državu čekaju velike zadatke, to se stavlja zahtev na sve graditelje i arhitekte, da čim prije dovedu graditeljstvo u normalni razvoj. Društvo graditelja Hrvatske i Slavonije u Zagrebu, kotemu je za vrijeme rata bilo obustavljeno dfeolovanje, nastavljatuo svojim radom, uzelo si je zadatak, da proširi svoi dielokrug na celokupni teritorij države Srba, Hrvata i Slovenaca, te tako u sporazumu sa svim stručniacima stvori uviet budućem i kvalitetnom radu graditelstva. S ovih razloga pozivaju se svi graditelji, arhitekti kao i desadanti članovi da čim prije pošalju svoje naslove te eventualno žele i prijedloge na »Društvo graditelja Hrvatske i Slavonije« u Zagrebu Gajeva ulica 10.

Novi Orient-express. V »Nonvel« je revue d'Italie, ki izhata v Rimu pod častnim predsednistvom Luzzattiem, razpravila g. Charles Loiseau o vprašanju novih železniških zvez z Vzhodom in dokazuje neizbežnost rešitve, ki bi organizirala veliko prometno žilo iz Londona preko Pariza na Balkan skozi Italio, poslužuot se pri tem prog, ki že obstoje od Pariza do Milana, od Milana do Benetk in do Trsta, ter od Trsta preko Ljubljane. Zidaneza mosta in Zagreba do Beograda. Od tod bi šli vlaki po progi Niš-Sofija-Carizrad-Baerad. Pot iz Milana do Beograda bi znašala 1095 km in bi trajala vožnja z luksurnimi vlaki 16 ur. G. Loiseau predlaga, da bi se takoi po podpisu mirovnega zapisnika sestali zastopniki zainteresiranih držav, z namenom, da organizirajo mednarodni obrat na progi London-Pariz-Milan-Zagreb-Beograd-Carizrad.

Državna posredovalnica za delo. V preteklem tednu (od 3. do 9. februarja 1919) je iskalo delo 161 moških in 144 ženskih delavnih moči. Delodajalci so iskali 57 moških in 53 ženskih delavnih moči. Posredovani se je izvršilo 61 Od 1. januarja 1919 do 9. februarja 1919 je iskalo delo 1644 delavnih moči, delodajalci so pa iskali 645 delavcev. Posredovani se je izvršilo v tem času 133. Delo iščejo plačniški moči (316), trgovski uslužbenici (155), tovarniški delavci, kovinarji, slugae urade in treovine, peki, mlinarji, mesarji, zidarji, tesarji, služkinje, čevljarji, krojači. V delo na sroime posredovalnica rudarje (103), služkinje, cestne delavce, zidarje, kolportierje, delavce za tovarne za čevlje, šivilje, krojače in prodaljače.

Ustanovitev tovarne za toaletne mila. Zagreb, 10. februarja. V Oseku se je ustanovila del. družba, ki namerava urediti največjo tovarno za toaletno mila na jugoslovanskem ozemlju. Ustanovniki pričakujejo naitveši uspeh, ker se nahajajo vse surovine, ki se rabijo za izdelavo toaletnega mila, v naši domovini in jih ni treba uvažati šole iz inozemstva.

UJANI: na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih.

Telefon št. 257.